



**Zmena sa začína spolu:  
ako utvárať a posilňovať komunitu**

# ČO JE PRE VAS KOMUNITA?

Radíme vám svoju definíciu!

Právnou témou Dobrého trhu a nášho života sú komunity. Čo je to mestská komunita, ako funguje a aký má význam? Akým spôsobom dokážu aktívne komunity zmeniť život v meste? S akými rôznymi mestskými komunitami spolupracujeme a pre nich znamená Dobrý trh? Skúmanie pohľadov z rôznych pohľadov sa celý rok robí vďaka podpore Nadácie VÚB.

Radíme si, keď sú ľudia ochotní spojiť svoje sily, aby spoločne vytvorili niečo nové a užitočné. Dobrý trh takéto komunity zblízuje a pomáha upevňovať dobré susedské vzťahy. A preto s radosťou podporujeme jeho organizáciu.“ Nadácia VÚB

DOBRY TRH®



NADÁCIA VÚB  
PARTNER PRE KOMUNITY

KOMUNITA JE  
reagovať spoločne  
spoločný cieľ  
práca  
aby sme mohli  
v spoločnosti  
stať sa

KOMUNITA JE  
PRIATELIA

KOMUNITA JE  
een gezelligheid

KOMUNITA JE  
IHRISKO NA  
JAKUBÁKU!

KOMUNITA  
A BALANCE OF CA  
AND TRADITION

KOMUNITA JE  
"AKO SA MÁŠ?"

KOMUNITA JE  
Sloboda  
a  
Mier



KOMUNITA JE  
VOL'BA



KOMUNITA JE  
PRE SLUŠNYCH LUD  
A  
PRE SLUSNE SLOVEN

KOMUNITA JE  
OTVORENOSŤ  
A  
ZÁJTKY  
LUDSKOSŤ  
A  
SPOLUPRÁČA  
O FIKKÁCH

KOMUNITA JE  
#SESTRICE

KOMUNITA JE  
Communication skills  
and empathy

KOMUNITA JE  
"SPOLU"

KOMUNITA JE  
ŠVÉCKO

KOMUNITA JE  
o spoluzáživani

KOMUNITA JE  
RODINA A  
PRIATEĽSTVO  
A ZVIERATÁ

KOMUNITA JE  
RECYCLING

KOMUNITA JE  
LUDIA ZDIELAJÚCI PRIESTOR  
V ČASE ZA ÚCELOM  
POČASIA

KOMUNITA JE  
Lily a Eric BFF  
Miesto  
pre  
zvieratka

KOMUNITA JE  
HLADNÁ

KOMUNITA JE  
TY, JA  
A  
MY VŠETCI

KOMUNITA JE  
aj u nás  
ma šupke

KOMUNITA  
Radosť  
a  
sdieľan

KOMUNITA  
ZABAVA  
SPOLUPRÁČA

KOMUNITA  
MOJI  
KAM

KOMUNITA  
PODST  
MEN

### **Autorka úvodnej kapitoly a prípadových štúdií**

Zora Pauliniová

### **Autori a autorky prípadových štúdií**

Jan Blažek / Michaela Hefková / Ľuba Majtánová / Jan Paul / Zora Pauliniová /  
Mariana Potanovičová / Jakub Szepesgyorky / Tereza Němečková / Lenka Vrbová

### **Fotografie**

Zora Pauliniová (8, 9, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 35) / František Vlček MAFRA (25) /  
Petr Zewlak Vrabec (25) / archiv Praha14 kulturní (26, 27) / Gregor Buchhaus (32)  
/ Archív Atrium architekti (22) / Korzár (23) / [https://cooperativa.cat/wp-content/uploads/2015/02/DOSSIER-CIC\\_-english.pdf](https://cooperativa.cat/wp-content/uploads/2015/02/DOSSIER-CIC_-english.pdf) / <https://lebeningemeinschaft.-jimdo.com/>

### **Editovanie a redakčná spolupráca**

Peter Guštafik / Mariana Zbořilová

### **Grafická úprava**

Zora Mazáčová

### **Jazykové korektúry**

Zuzana Vičanová / Kateřina Špácová

### **Vydané**

Bratislava © PDCS 2018

ISBN 978-80-89563-48-7

*Vytlačené na recyklovanom papieri.*



# Obsah

Úvod	1	7. Online komunity	11
1. Pre koho je knižka určená?	2	7.1. Práca s online komunitami / sociálnymi sieťami	11
2. Prečo téma rozvoja komunit priťahuje?	2	7.2. Organizovanie komunit pomocou online nástrojov	12
3. Čo je vlastne komunita?	2	7.3. Využitie online nástrojov na širšie zapojenie verejnosti	12
4. Aké prístupy k práci s komunitou poznáme?	3	8. Prípadové štúdie / príbehy o tom, ako na to	13
4.1. Komunitný rozvoj	4	8.1. Susedia na dvore / Od koláča k záchrane stacionára	14
4.2. Komunitné organizovanie	5	8.2. Bašta, kultúrno – komunitné centrum / Kultúra, Different a bláznovstvo	17
4.3. Komunitná filantropia a ďalšie aktivity	5	8.3. Sloboda bicyklovania / Začiatky OZ Rozbicyklujme Nitru	18
4.4. Práca s komunitou: čo pomáha?	5	8.4. Cyklokuchyňa / Miesto, kde sa varí jedlo, kultúra a bicykle	19
5. Kto sú tí, čo menia komunity?	7	8.5. Pod mostom / O tom, čo mohlo byť	22
6. 5 spôsobov, ako začať	8	8.6. Nepočujúce dieťa / od osobného príbehu ku komunite rodín	23
6.1. Mapa komunity	9	8.7. Jako doma / Homelike	25
6.2. Emočná / pocitová mapa	9	8.8. Plechárna / Centrum na periférii	26
6.3. Anketa alebo dotazník	10	8.9. Lekce z východu / Centrum mestských iniciatív	27
6.4. Prechádzka po meste či po strechách	10	8.10. Cooperativa Integral Catalana / O vytvárení komunity v celom regionu	30
6.5. Obývačka na ulici	10	8.11. Leben in Gemeinschaft / O solidaritě a financování rezidenční komunity	32
		9. Zdroje	33

# Úvod

Ak listuješ touto knižkou, znamená to, že ťa zaujímajú komunity alebo chceš okolo seba niečo zmeniť. V niečom ti pomôžeme, niečo však budeš musieť spraviť sám či sama.

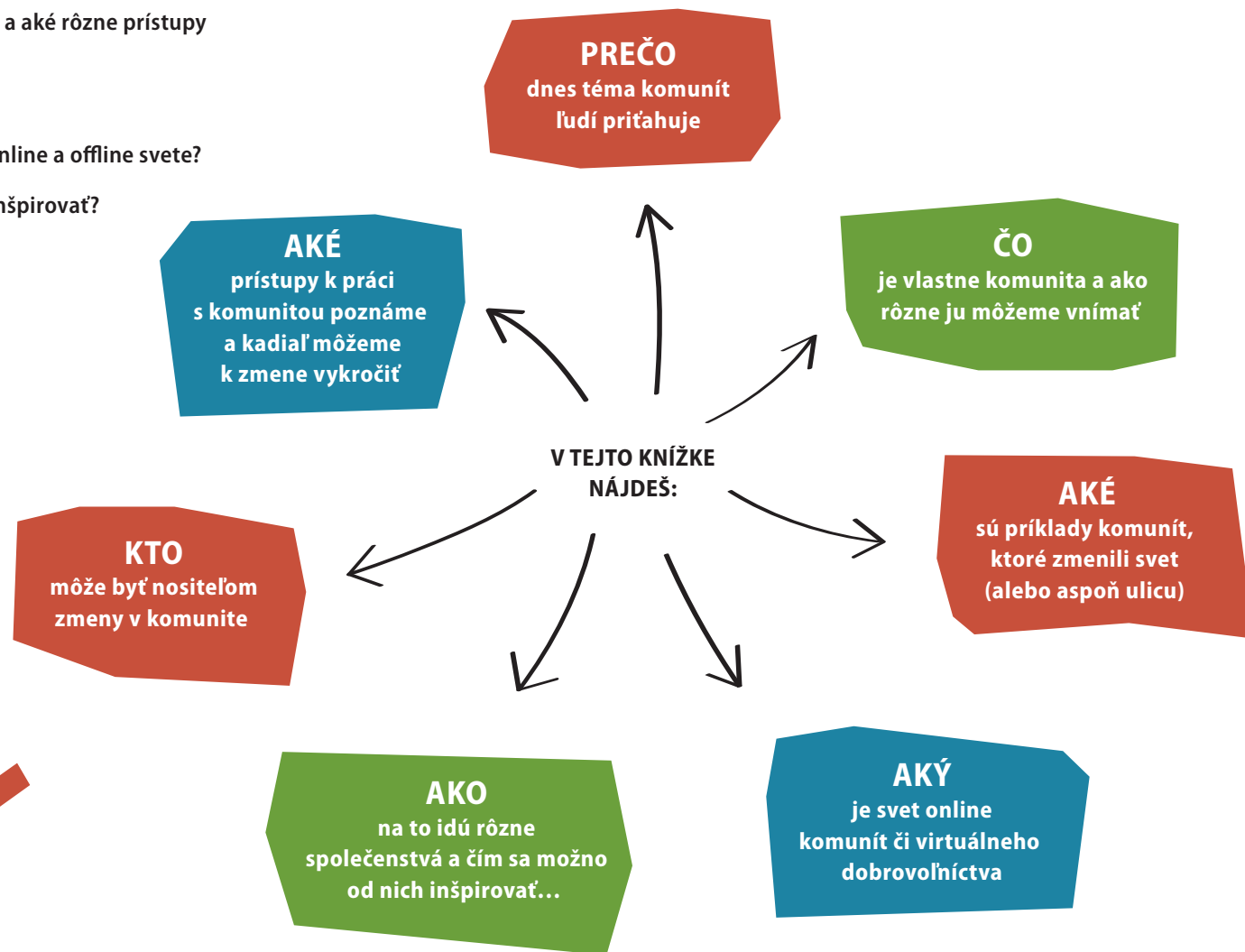
Chceš vedieť, čo to vlastne komunita znamená a aké rôzne prístupy k práci s ňou existujú?

Nevieš ako začať a pomohli by ti nejaké tipy?

Snažíš sa zistiť, čo sa dá s komunitami robiť v online a offline svete?

Veríš len reálnym príkladom, ktoré ťa dokážu inšpirovať?

Ak áno, výborne - lebo to všetko u nás nájdeš...



## 1. Pre koho je knižka určená?

Naša knižka je pre všetkých ľudí, ktorí veria, že svet okolo nás možno zmeniť k lepšiemu a že sa to dá robiť zdola, menšími či väčšími krokmi a v spolupráci s inými. Že možno začať od svojho dvora a ulice, od lavičky, ktorú osadíte, či od spoločnej akcie, ktorú zorganizujete. Viac než na tradičné miestne združenia sa však zameriame na neformálne vynárajúce sa iniciatívy, ktoré často vznikajú rýchlo a spontánne a prichádzajú s potrebou zmeniť sociálny a fyzický priestor okolo seba. Zdá sa nám, že ich je čoraz viac a že v sebe nesú veľký potenciál, ak prekonajú ťažkosti detského veku.

Ak sa do práce s komunitou chcete pustiť a nevíete ako na to, alebo už niečo robíte a potrebujete len poradiť, táto knižka je určená práve pre vás. Napísali sme ju so snahou pomôcť pri naštartovaní a uskutočňovaní vecí. Nájdete v nej dôležité informácie aj inšpirácie - a ak hľadáte pomoc a máte pocit, že nie ste sám či sama, ste na správnom mieste.

## 2. Prečo téma rozvoja komunit priťahuje?

Na Slovensku a v Čechách dochádza k čoraz silnejšiemu **rozvoju aktívneho občianstva a komunitného sektora**. Ľudia sa začínajú spájať vo dvoroch a záujmových komunitách; komunit je čoraz viac a sú čoraz aktívnejšie. Nezameriavajú sa však len na „skrášľovanie“ svojho najbližšieho okolia, ale ich rola sa rozvíja aj v oblasti sociálnych služieb, v téme kultúry či ochrany životného prostredia a zviditeľňuje sa aj pri ovplyvňovaní verejných politík na miestnej úrovni. Takéto smerovanie prirodzene mení vzťah občanov, iniciatív, samosprávy i štátu. Komunitám pomáha aj rozvoj sociálnych médií a technológií, ktorý vyvoláva potrebu po ľudskom kontakte a zároveň umožňuje ľahšie združovanie, komunikáciu, organizovanie či získavanie zdrojov.

*„Medzi najsilnejšie momenty, ktoré si viem živo vyvolať v pamäti sú okamihy, keď prežívam pocit prináležania k ľuďom alebo skupinám, s ktorými zdieľam spoločné hodnoty. Takéto momenty som zažila so skupinou cyklistov na bratislavských uliciach počas jazdy za ochranu ovzdušia, pri plánovaní verejného priestoru na Kamennom námestí v Bratislave či počas medzigeneračného speeddatingu v rámci festivalu Old 's cool. Sú to chvíle, keď máte pocit, že veci sa hýbu aj kvôli vám a vašim priateľom, aj kvôli energii, ktorú ste do nich vložili.“*

Zora Pauliniová, spoluautorka príručky

Keď sa pozrieme na mentálnu mapu komunitných iniciatív na Slovensku a v Čechách, rozpoznáme na nej viacero pestrých vrstiev. Nájdeme tu tradičné miestne spolky a združenia s koreňmi ešte v minulom storočí. V mnohých obciach sa stretáme so spolkami žien, miestnymi hasičmi, poľovníckym či rybárskym združením, klubom dôchodcov alebo tanečným či speváckym súborom, spoznáme tu cirkevné či charitatívne združenia. Postupne však pribúdajú aj iniciatívy, ktoré ponúkajú otvorený priestor pre stretávanie a spoločné aktivity. Čoraz častejšie narazíme na komunitné záhrady, oživené vnútrobloky i na kultúrne či sídliskové komunitné centrá. Objavujú sa aj ďalšie iniciatívy – vzdelávacie kaviarne a kluby, cyklokuchyne, „knižnice vecí“ či coworkingové centrá a to všetko sa navzájom prelína v pestrom mixe, takže dnes už nie je problém nájsť priestor na spoluprácu, ak sa chcete do niečoho pustiť. A počet iniciatív a aktívnych komunit neustále narastá. Ak dnes máte pocit, že ste na to sami, táto knižka vám ponúkne príklady, ako ľudí okolo seba motivovať k zapojeniu.

## 3. Čo je vlastne komunita?

Komunita je pojem, ktorý sa kedysi používal len v úzko vymedzenom a nie vždy pozitívnom slova zmysle (terapeutická komunita, komunita drogovo závislých, komunita hippies), o niečo neskôr zaznieval viac v akademických a expertných diskusiách, než v rozhovoroch bežných ľudí. Dnes je už tento pojem naplnený konkrétnym obsahom a predstavami aj medzi širšou verejnosťou a veľmi často asocjuje blízkosť, ľudskosť či spoluúčasť.

*„Vždy, keď sociální emancipace jednotlivce překročí jistou mez, nebo se objeví problémy odcizení, vykořeněnosti, atomizace společnosti a oslabování její sociální soudržnosti, jsme svědky volání po návratu ke komunitě. Obroda komunity má zajistit humanizaci moderního světa, revitalizaci morálky a občanských ctností“.*

Pavol Frič, Martin Vávra 2012

**Keď sa na tento pojem pozrieme cez jeho rôzne významy, vidíme, že pod komunitou môžeme rozumieť**

- Združenie spoločnej identity či spoločných záujmov a potrieb
- Susedstvo, územnú jednotku, miestne spoločenstvo
- Sieť sociálnych väzieb, vzťahov a interakcií...

Komunita môže byť vymedzená určitými **hranicami** (môžu byť geografické, ekonomické, politické ale i sociálne), postavená na **pilieroch** (spoločné záujmy, hodnoty, problémy) a má **štruktúru** (formálnu a neformálnu organizovanosť, sociálne zoskupenie, cez ktoré obyvatelia vykonávajú určité funkcie).<sup>1</sup> Čoraz viac však vnímame **sociálnu a vzťahovú dimenziu** komunity, v rámci ktorej sa môžeme prepájať s inými, získavať **motiváciu i sociálnu podporu**.

Sociológ Zygmunt Bauman prisudzuje komunitu aj **mobilizačnú rolu**. „Idea komunity... slúži ako nástroj mobilizácie, presvedčovania skupiny, ktorej je výzva určená, o ich spoločnom osude a spoločných záujmoch za účelom vyvolania jednotnej akcie“.<sup>2</sup>

Typov komunit, o ktorých sa v poslednom čase hovorí, je množstvo. Stretne sa s pojmami **udržateľné komunity, prebúdžajúce sa komunity, rezilientné či odolné komunity, komunity praxe (communities of practice), virtuálne komunity, uzavreté komunity (gated communities), či učiace sa komunity**.

#### O práci s komunitou hovoríme, ak:

- sa rôzne skupiny a spoločenstvá snažia o rozvoj komunit, spojených spoločným záujmom, ale aj o rozvoj miestnych komunit, napríklad susedstiev,
- zapájajú a aktivizujú miestnu komunitu na viacerých úrovniach - mapovanie potrieb, participatívne plánovanie, iné,
- spolupracujú so samosprávou, verejnou správou či inými organizáciami nielen ako s donormi, či s účastníkmi akcií, ale ako s partnermi,
- aktivizujú a rozvíjajú miestne zdroje, miestne hospodárenie,
- pomáhajú vytvárať spoločné priestory, ktoré prispievajú k stretávaniu a rozvíjaniu komunity (komunitné centrá, komunitné záhrady, knižnice, iné...)

V našej knižke budeme pod pojmom komunita rozumieť najmä spoločenstvo aktívnych ľudí, ktorí sa stretli pri určitom záujme s cieľom meniť veci. Niekedy budeme referovať o komunite ako o aktívnej iniciatíve a skupine, niekedy ako o verejnosti v konkrétnom meste, obci či susedstve. **Podstatné je, že komunity sú tu a je na nás, ako ich budeme využívať či rozvíjať.**

<sup>1</sup> Mattessich, Monsey, Roy, 1997; <sup>2</sup> Bauman, 1996

## 4. Aké prístupy k práci s komunitou poznáme?

Existujú rôzne **stratégie dosahovania zmeny v komunite**. Niektoré sú orientované viac na výsledky, iné na proces - cestu k výsledkom. Jedny viac stavajú na presadzovaní cieľov, záujmov a hodnôt aj za cenu nesúhlasu s inými skupinami a nevyhýbajú sa tlaku a konfrontácii, druhé sa snažia rozvíjať spoluprácu a posilňovať vzťahy zapájaním ľudí a spoločným plánovaním.

Medzi najčastejšie prístupy k práci s komunitou patria **komunitný rozvoj, komunitné organizovanie a komunitná filantropia**. Stretne sa však aj s pojmami, ako je **budovanie komunity, rozvoj lokality, sociálna akcia** či ďalšie.

### Komunitný rozvoj



Proces vytvárania a rozvíjania komunit ako životaschopných a aktívnych skupín, zameraných na presadzovanie hlbších hodnôt. V rámci komunitného rozvoja sa stretávajú členovia komunit, aby riešili svoje problémy s cieľom vybudovať silnejšie a odolnejšie miestne komunity. Budovanie alebo rozvoj komunity stavia na budovaní dohody; zameriava sa na sociálnu zmenu, stavajúcu na rozvoji vzťahov medzi členmi komunity, často využíva komunitné plánovanie.

### Komunitné organizovanie

Prístup, zameraný na presadenie záujmov členov miestnej komunity a na dosiahnutie spoločenskej zmeny pomocou prerozdelenia moci. Stavia na mobilizácii členov komunity a na konfrontácii s tými, ktorí v nej aktuálne majú silný vplyv. Hoci je u nás tento prístup menej rozšírený a viac sa s ním stretne najmä v USA, je dobré si uvedomiť, že sú veci, ktoré nemožno dosiahnuť len spoluprácou, ale že je niekedy potrebné sa v prospech presadenia zmeny konfrontovať.



### Komunitná filantropia



Zameriava sa na rozvoj darcovstva a uskutočňovanie neziskových a dobročinných činností na komunitnej úrovni s cieľom podporiť aktivity v rámci komunity, ktoré povedú k zlepšeniu života jej členov.

## Ciele komunitného rozvoja

Pri práci s komunitou je dôležité mať na pamäti, aké sú naše ciele. Ak je pre nás dôležité naučiť ľudí spolupracovať pri riešení komunitných problémov, zlepšiť skupinové rozhodovanie či posilniť komunitu (tzv. **empowerment**), potom sa zamerajme na proces.

Ak si myslíme, že dôležitejšie riešenie miestnych problémov, zlepšenie ekonomickej, environmentálnej, sociálnej či kultúrnej situácie (tzv. **improvement**), zamerajme sa viac na výsledky. Orientácia na výsledky (čo chceme dosiahnuť) a orientácia na proces (ako chceme pracovať) sú však spojené nádoby, ktoré nemožno oddeliť.

### 4.1. Komunitný rozvoj

V Čechách i na Slovensku vznikajú **komunitné aktivity rôzneho charakteru**. Čoraz častejšie sa môžeme stretnúť s komunitnými centrami najrôznejšieho zamerania (kultúrne, rómske, nízkoprahové, ale aj environmentálne), ktoré možno vnímať ako fyzické priestory i spoločenské iniciatívy. Ide o miesta, kde sa môžu ľudia stretávať, zdieľať myšlienky a nápady, spoločne plánovať zmenu - preto je **spoločný komunitný priestor** (komunitná záhrada, knižnica, otvorená škola, centrum) skvelým predpokladom ďalšieho rozvoja a laboratóriom komunitných aktivít.

**Kultúrne centrá** Záhrada v Banskej Bystrici, Hidepark v Nitre, Plechárna v Prahe sú centrá, ktoré prinášajú kultúrnu a voľnočasovú alternatívu a hoci je ich poslaním najmä rozvoj nezávislej kultúry a umenia, mnohé z nich prispievajú k rozvoju miestnej komunity ako takej. Priekopníkom v tejto oblasti je centrum Stanica v Žiline, ale objavujú sa aj ďalšie centrá, ako napríklad Bardejovská bašta (Centrum kultúrneho spoločenstva založené združením Different) alebo Diera do sveta v Liptovskom Mikuláši. Viaceré z nich vytvárajú priestor pre miestne iniciatívy a skupiny, ktoré ďaleko prekračujú pôvodný kultúrny rámec. Výmenníky v Košiciach sú cenným príkladom toho, že zaujímavé aktivity môžu vzniknúť aj vďaka iniciatíve zhora (v rámci Európskeho hlavného mesta kultúry). Viacero zrekonštruovaných tepelných výmenníkových staníc slúži dnes ako komunitné či kultúrne priestory s podporou komunitných pracovníkov – kultúrnych mediátoriek, financovaných mestom.

*„Výmenník Obrody má stále komunitný duch. Čo sa týka takých väčších skupiniek, podhubie je tam najlepšie, možno preto, že sme tam pracovali najdlhšie a boli sme tri... Predovšetkým je to komunikácia tvárou v tvár. Ľudia pochopili, že je to priestor, ktorý patrí im, bez obáv a predsudkov.“*

Beáta Andrejková, Výmenníky Košice

V Česku je výborným príkladom kultúrno – komunitného centra Plechárna<sup>3</sup>, ktorá vznikla ako voľnočasové centrum pre obyvateľov Prahy 14 a kde možno nájsť komunitnú záhradu, ateliér, kaviareň i skatepark pre všetky možné generácie; ďalším je studio Alta<sup>4</sup>, ktoré spája divadlo, hub, obývačku a kaviareň, ateliér a čítareň či priestory pre deti.

**Rómske komunitné centrá** na Slovensku zriaďuje buď samospráva, alebo neziskové organizácie (Človek v ohrození, iné). Väčšinou vznikajú kvôli tomu, aby prepájali väčšinu s menšinou, hoci v realite sa často sústreďujú viac na sociálnu než komunitnú prácu. Inšpiráciou preto môžu byť zaujímavé komunitné iniciatívy v Českej republike, ktoré pracujú s Rómami či s inými skupinami „z okraja“ a snažia sa zmeniť stereotypy väčšinovej spoločnosti pri ich vnímaní.

V Brne vznikla z iniciatívy IQ Roma servis zaujímavá Kavárna Amaro<sup>5</sup>, ktorá o sebe na webe píše: „Jsme sociální, trénigové pracoviště, kde jedněm pomůžeme zahnat hlad a druhým dáme chuť do života“. Café in the Ghetto<sup>6</sup> je kaviareň, bar, galéria, ateliér, priestor na koncerty i dielňa, ktorá sídli na Bratislavskej ulici v Brne a jej cieľom je prepájať ľudí z rôznych komunit a ukazovať, že spoločné stretávanie sa je možné.

*„Jelikož jsem vyrůstal v mládí s Romy, potkával je ve škole, na hřišti, na ulici, věřil jsem, že i přes všechny nářky většinové společnosti se dá s nimi žít a fungovat, což jsem zjistil při samotném bydlení a sousedství. Setkal jsem se i s předsudky, někdy neoprávněnými, zbytečnými, ale někdy i oprávněnými. Přesto jsem věřil, a stále věřím, že se mohou lidé různých etnik potkávat a vytvářet společnou činnost, zábavu, jednoduše běžně komunikovat. Cíl byl a je nevytvářet uzavřený klub jen pro ty naše a správné, ale vytvářet podnik otevřený všem slušným lidem bez ohledu na etnikum. Nejsme nijak vyhranění, jen chceme, aby se lidi dokázali vzájemně chovat slušně, tolerantně a dokázali se třeba potkat zrovna u nás v Café in the Ghetto.“*

Martin Květkovský, majitel kaviarne Café in the Ghetto<sup>7</sup>

<sup>3</sup> www.plecharnacernymost.cz; <sup>4</sup> www.altart.cz; <sup>5</sup> www.amarorecords.cz/cs/hudebni-kavarna-amaro-records;

<sup>6</sup> www.facebook.com/cafeintheghetto/; <sup>7</sup> www.hatefree.cz/mapa/cafe-in-the-ghetto



Mnohé neformálne i organizované komunitné iniciatívy sú zamerané na **revitalizáciu alebo oživenie verejného priestoru** - komunitných záhrad, námestí a ulíc, vnútroblokov, susedstiev či dokonca celých štvrtí - prostredníctvom komunitných a kultúrnych intervencií, programovania, ale aj spoločného (komunitného) plánovania (Vnútroblok, Krasňanský zelovoc, Pod' na dvor Košice, Susedia na dvore Bratislava, Cooltejner Považská Bystrica, Cyklokuchyňa Bratislava, Dobrý trh v Bratislave, organizovaný združením Punkt, Stará jedáleň Bratislava a iné). Iné prinášajú **sociálne inovácie** (komunitná Cyklokuchyňa s komunitným bikesharingom či Susedia na dvore, Bratislava), ale aj **príležitosť na zapojenie verejnosti**.

**Komunitné plánovanie** často prirodzene smeruje k vytváraniu alebo revitalizácii verejných priestorov. Ukazuje sa, že sociálna blízkosť sa lepšie rozvíja v priestore, ktorý ponúka fyzickú blízkosť a intimitu, posilňuje spoločnú identitu a umožňuje spoločné aktivity. Nemusí však ísť len o **placemaking** (plánovanie a vytváranie verejných priestorov), ale aj o zapojenie do plánovania mnohých iných vecí, ktoré sa dotýkajú miestnej úrovne (plánovanie sociálnych služieb, tvorba vízie komunity, príprava koncepcií a plánov na miestnej úrovni). Takéto plánovanie pomáha posilňovať komunitu a vytvárať vzťah medzi samosprávou a miestnymi iniciatívami.

Komunitný rozmer majú aj **ekocentrá**, napríklad Ekocentrum Sosna v Družstevnej pri Hornáde, Centrum Veronica Hostětín na Morave, ktoré pôsobí v ekologicky úplne samostatnej obci, Podblanické ekocentrum Vlašim, Centrum environmentálnych aktivít v Trenčíne, či Ekocentrum Lesopark v Žiline. Či už pôsobia v centre mesta, alebo na okraji obce, prepájajú environmentálnu problematiku s rozvojom komunity i lokality.

So silným komunitným zázemím pracujú aj **materské centrá** (Materské centrum Ráčik z Bratislavy), **nížkoprahové centrá**, aktívne miestne **mládežnícke kluby** s presahom do komunity, ale aj vznikajúce **huby** (napríklad Impact Hub Brno, aktuálne najväčší svojho druhu Európe) a **coworkingové centrá** (Coworking Hajcman, Prievidza).

*„Dnes robíme dvakrát do roka otvorené plánovacie zhromaždenia. Vytvoríme na facebooku event, formou letákov pozveme najbližších susedov okolo Hideparku a organizácie a neformálne skupiny tu hovoria o svojich plánoch a problémoch. Pozývame aj verejnosť, ktorá sa dozvie, čo sa u nás plánuje, môže pomôcť s problémami priniesť feedback na to, aká bola sezóna, čo bolo dobré.“*

Marek Atlas Hattas, Hidepark Nitra<sup>8</sup>

## 4.2. Komunitné organizovanie

Komunitné organizovanie je odlišný prístup ako komunitný rozvoj, pri ktorom sa zmena dosahuje budovaním silných a rešpektujúcich vzťahov medzi všetkými členmi komunity<sup>9</sup>. Využívajú ho organizácie, ktoré sa rozhodnú miestnu komunitu aktivizovať a viesť tak, aby sama identifikovala problémy, stanovila si ciele, mobilizovala zdroje a použila stratégie na dosiahnutie svojich cieľov. Korene komunitného organizovania možno nájsť v USA a jeho predstavitelia predpokladajú, že dosiahnutie sociálnych zmien sa nezaobíde bez konfliktov. Komunitní organizátori nie sú tí, ktorí za komunitu riešia veci, ale tí, ktorí rôznym komunitám (mladým ľuďom, ľuďom bez domova) pomáhajú si veci vybojovať.

*“Rasizmus od učiteľov, potkany, chrobáky, nekvalitná výučba, nerovnosť! Toto sú veci, ktoré štúv decká z Logan Middle School vo West Virginií na ich škole. Že sú frustrovaní, demotivovaní, nechce sa im pripravovať sa do školy, alebo ako oni hovoria, „We have an attitude“, čo učitelia radi nevidia? Áno, to je pravda. Ale nevzdávajú to ani zďaleka! Tieto decká, ktoré väčšina odpísala, lebo veď sú z chudobných rodín, lenivé, neposlušné a nemajú budúcnosť, sa snažia stať hlasmi svojich spolužiakov, organizujú sa, chcú sa stať komunitnými lídrami, idú pred miestnych politikov a pekne im do tváre povedia, čo si myslia o tom, že robia škrtky v rozpočte, ako im chýbajú učebnice, alebo že je ich škola v hroznom stave.“*

Karin Andrášiková, 2017

K príkladom iniciatív, v ktorých sa miestni ľudia spojili pri riešení naliehavého problému patrí iniciatíva „Skládka nepatrí do mesta“ z Pezinka, ktorá dosiahla po 15 rokoch významný cieľ – zrušenie povolenia na vybudovanie kontroverznej skládky. V Smilne bojovala miestna iniciatíva<sup>10</sup> proti ťažbe bridlice, ďalšie miestne skupiny sa organizujú v iniciatívach proti negatívnym vplyvom dopravy, ťažby zlata alebo uránu či proti veľkým investičným projektom. Zaujímavým a živým príkladom je združenie Slatinka, ktoré bojuje prostredníctvom komunitnej práce lokálne, aby zachránilo obec a zabránilo výstavbe priehrady, ktorá by ju zaplavila. Najvýznamnejším a aktívnym príkladom využívania komunitného organizovania na miestnej úrovni je Centrum komunitného organizovania.<sup>11</sup>

<sup>8</sup> www.hidepark.sk; <sup>9</sup> www.tomwolff.com/resources/organizing\_v\_building.pdf; <sup>10</sup> www.facebook.com/pg/RopaSmilno/about/?ref=page\_internal; <sup>11</sup> www.cko.sk

„Občianska iniciatíva Zvolen - Západ mala za 10 rokov 44 úspešných kampaní – zabránilo sa výstavbe na poslednom kúsku zelene, zorganizovali sme veľké verejné stretnutia s poslancami a primátormi, ktorých sme naučili, že im bude vystavený verejný účet za všetko, čo slúbili. Samospráva za posledných 10 rokov videla, že vieme byť silní a nepríjemní. Nemusia nás mať radi, ale musia nás rešpektovať. Dokázali sme tu vytvoriť zázemie a mesto si nedovolí zasahovať.“

Sanja Nikolov, Centrum komunitného organizovania

### Kľúčové východiská komunitného organizovania

- Hľadanie a príprava miestnych lídrov či líderiek
- Identifikácia ľudí s právomocou rozhodnúť o zmene
- Tlak komunity na dosiahnutie zmeny – využívanie petícií, verejných zhromaždení, bojkotov alebo protestných zhromaždení
- Riešenie problému prináša posilnenie členov komunity a prerozdelenie moci

## 4.3. Komunitná filantropia a ďalšie aktivity

Významným hráčom pri presadzovaní zmien v komunite sú aj **komunitné nadácie**. Spoločenstvá s aktívnymi komunitnými nadáciami majú bohatší ekosystém podpory občianskych aktivít, pretože vykonávajú úlohu miestneho donora, ktorý dobre rozumie miestnemu kontextu a je schopný poskytnúť malé, ale dôležité a nebyrokratické financovanie rôznych občianskych iniciatív. Na Slovensku a v Česku fungujú mnohé nadácie, ktoré reagujú na potreby svojich komunít, podporujú jednotlivcov a neziskové organizácie, ale aj iné neformálne aktívne iniciatívy a šíria povedomie o miestnom darcovstve, dobrovoľníctve a svojpomoci v prospech komunity.

Na Slovensku ide napríklad o Nadáciu Orange, ktorá dlhodobo udeľuje aj Cenu za komunitný rozvoj, grantové programy Nadácie VÚB, nadácie ZSE alebo Nadácie Ekopolis. V Česku sa komunitným projektom z hľadiska vzdelávania i možnosti rýchlejšej a jednoduchejšej grantovej podpory venujú Nadace Via či Nadace Veronica a komunitné projekty podporuje aj Nadační fond rodiny Orlických.

## 4.4. Práca s komunitou: čo pomáha?

- \* **Vytvorte priestor na stretávanie sa a spoznávanie** - komunitné centrá a iné iniciatívy možno vnímať ako priestory pre rozvíjanie rôznorodosti, iskrenie i obrusovanie hrán. Buďte viditeľní a stretávajte sa pravidelne.
- \* **Vytvorte priestor na aktivizáciu komunity**, kde sa ľudia môžu postupne prepracovať od náhodných návštevníkov cez užívateľov až k naplno zapojeným organizátorom. Nebojte sa požiadať o pomoc - pocit užitočnosti a zapojenia sa do niečoho zmysluplného je jednou z najsilnejších motivácií.
- \* **Spájajte ľudí na základe spoločných hodnôt** - občania a organizácie sú spoločne odolnejšie a aktívnejšie. Kultúrne centrum Priestor v Sereďi vzniklo spojením organizácií Storm, Ekohliadka a Mladá Sereď; zaujímavý projekt Stará jedáleň v Bratislave združuje organizácie pracujúce s mládežou či miestnou komunitou.
- \* **Využívajte crowdsourcing a crowdfunding** - ak nemáte financie a zdroje, pri ich získaní vám môžu pomôcť aj iní...
- \* **Zdieľajte leadership** - nesnažte sa riešiť všetko sami, ale zapájajte, vťahujte a delegujte.
- \* **Vzdelávajte sa, vzájomne sa podporujte a inšpirujte, spolupracujte so samosprávou, miestnymi podnikateľmi a školami... Vytvárajte siete a spojenia.**

„Postavili sme kultúrne a komunitné centrum na lúke. Ale aj keby sme ho museli opustiť, dôležité sú vzťahy a z malej skupinky sme vybudovali veľkú aktivistickú skupinu. Dnes je tu popri iných komunitná záhrada Cuketa, Training Group Nitra, nové OZ Hide pumpa či Edu natura, ktorí dokončujú priestory a vymysleli si škôlku. Otvárame sa aj tým, že vytvárame platformu s cykloiniciatívou „Rozbicyklujme Nitru“. Michaela Hefková nám napísala, pozval som ju na plánovacie stretnutie. Povedala, aké má plány s mestom a zrazu sa tu našli ľudia aj zo záhrady, aj z Pumpy.“

Marek Atlas Hattas, Hidepark Nitra

## 5. Kto sú tí, čo menia komunity?

Kto sú tí, ktorí sa pokúšajú veci meniť? Často nemusí ísť o jednotlivca, lídra či líderku – môže ísť o skupinu ľudí, partiu, klub či miestnu iniciatívu, ktorá hýbe veci dopredu. Ak sa však podrobnejšie pozrieme na to, ako vznikali rôzne iniciatívy, často sa stretáme s lídrom či líderkou, ktorý prináša energiu a ostatných mobilizuje. Veľmi často sú to ľudia, ktorých sila je v spájaní iných a vytváraní priestoru na zapojenie sa.

Pracovníci Wake Forest University sa pozreli na rôzne zdroje a zostavili zoznam spôsobilostí<sup>12</sup>, ktoré **dobry komunitny líder** potrebuje na to, aby dosiahol zmenu. **Patria sem:**



Okrem pohľadu na to, čo by mal dobrý komunitný líder či líderka mať, môžeme sa pozrieť aj na to, na čo by sa mali pripraviť, ak sa rozhodnú angažovať sa.

### O komunitnom rozvoji – čo nemusí fungovať a ako to prekonať

Dobrovoľnícka práca s komunitou je najmä na začiatku vzrušujúcou jazdou. V roku 2011 som založil vtedy ešte neformálnu iniciatívu Susedia na dvore. Jej cieľom bolo prostredníctvom komunitných a kultúrnych aktivít prepájať ľudí v jednom bratislavskom vnútrobloku. Mali sme výbornú odozvu - v tom čase to bolo niečo nové a mnohí boli hladní po normálnom susedskom kontakte presahujúcom starostlivosť o bytový dom.

Myslím si však, že je dôležité nedať sa uniesť tým, že na susedské podujatie príde veľa ľudí, ktorí sú nadšení. Je potrebné vnímať aj tých neviditeľných, ktorí zostali doma, lebo im celé to farebné, radostné stretávanie sa ide na nervy. Pamätám sa, ako som si na Facebooku prečítal od jedného mienkotvorného človeka, že to čo robíme, je premotivovaná blbosť. Dokonca napísal, že je to "tá najhoršia forma zla". Úplne ma to na dlhý čas znechutilo a rozmýšľal som, či treba pokračovať.

S takými vecami treba rátať. Nieкто vás dá dole na sociálnych sieťach. Nieкто vám môže zničiť rozvíjajúcu sa komunitnú záhradu. Nakričať na vás, že nepotrebuje, aby mu v jeho vlastnom vnútrobloku, kde žije desiatky rokov, nejaký východniar ukazoval, ako sa rozvíjajú medziľudské vzťahy.

Komunitný líder pracuje na rozvoji susedstva, ktoré ho však o nič nežiadalo. Je vlastne votrelcom, akokoľvek dobromyselným. Myslím si, že v istom momente vývoja je dôležité vytvoriť nejakú štruktúru, ktorá ide nad rámec spontánnych aktivít. Občianske združenie alebo iná forma dá ľuďom možnosť vyjadriť sa, rozhodovať a mať pocit spolunáležitosti. Komunitnému projektu dodá potrebnú legitimitu. Poskytnite priestor na komunikáciu a v prípade potreby podporí či odľahčí unaveného lídra. Podľa mňa je dôležité brať vážne projekt, ale nebrať vážne samého seba. Pamätám sa, ako som v jednom momente uveril, že to, čo v susedstve robím je niečo strašne dôležité, priam to tvorilo moju identitu. To nie je dobré nastavenie, je lepšie mať odstup.

A kľudne to aj celé na chvíľu nechať tak. A potom sa k tomu vrátiť. Veď východniari sú tvrdohlaví.

Dušo Martinčok, zakladateľ iniciatívy Susedia na dvore.

<sup>12</sup> <https://counseling.online.wfu.edu/wp-content/themes/ckg-blank-child/img/resources/infographic-qualities-great-community-leaders.jpg>

## 6. Päť spôsobov, ako začať

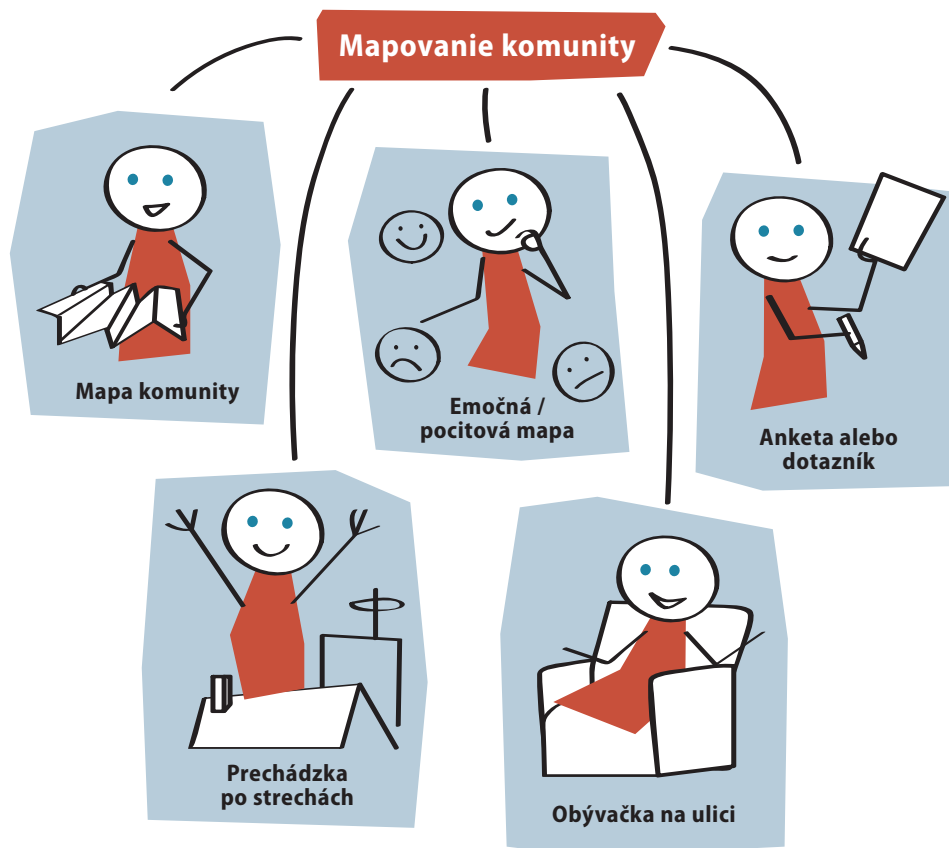
Niektoré sa pridávajú k aktivite, ktorá už beží, iný je tím, čo rád veci rozbieha. Nikdy však nezaškodí dozvedieť sa viac o komunite, s ktorou chcete pracovať, alebo o priestore, do ktorého chcete vstúpiť. Pomôžu nám osvedčené aktivity, s pomocou ktorých môžete získať dôležité informácie, ale zároveň zapojiť ľudí a aktivizovať komunitu. Čo všetko môžeme v komunite zisťovať a mapovať?

**Problémy, úspechy a silné stránky**

**Zdroje a aktíva**

**Prostredie a jeho aspekty** – environmentálne, kultúrne, sociálne, podnikateľské prostredie, ale aj fyzický priestor

**Ľudí, organizácie a inštitúcie**



## 6.1. Mapa komunity

Mapa komunity je nástroj, s ktorým možno pracovať samostatne, v menšej i väčšej skupine, s deťmi aj dospelými. Ide o vizuálne, symbolické znázornenie komunity, kde sa môžete zamerať na silné stránky, pozitíva a zdroje (nielen fyzické, ale najmä ľudské), prípadne na iné aspekty. Dôležité je však veci nielen zachytiť, ale si ich aj prediskutovať a interpretovať. Význam mapy komunity nie je len v tom, že nám umožní pozrieť sa na to, čo našu komunitu tvorí. Ak sa rozhodneme mapu uskutočniť so zapojením ľudí zo dvora, z ulice či zo susedstva, jej tvorba nám pomôže pri spájaní ľudí.



## 6.2. Emočná alebo pocitová mapa

Ide o vizuálne veľmi atraktívnu metódu, ktorú môžeme využiť vo fáze spoznávania a mapovania komunity, najmä niektorých jej dimenzií. V procese tvorby vzbudzuje pozornosť verejnosti a stimuluje ďalšiu interakciu. Použiteľná je offline a online a predovšetkým je výborná ako štartovací bod pre rozhovor či diskusiu. Má svoje limity: nestačí zbierať len kvantitatívne dáta; na interpretáciu potrebujeme aj kvalitatívne dáta a dôležité je aj prepojenie medzi rôznymi vrstvami, ktorých môže mať mapa viac. Malá či veľká pocitová mapa je výborným nástrojom, ako dostať ľudí „za jeden stôl“ a podporiť ich diskusiu o tom, ako vnímajú niektoré veci okolo seba.



### 6.3. Anketa

Prieskumy, ankety a dotazníky ponúkajú veľké množstvo kvantitatívnych a kvalitatívnych vstupov. Umožňujú prácu s cieľovými skupinami líšiacich sa podľa veku, záujmu, odbornosti, či iných parametrov. Získané údaje pomáhajú identifikovať oblasti súhlasu a nesúhlasu, možné konfliktné či „horúce“ témy, plánovacie a rozvojové dilemy. Limity dotazníkov: niekedy sú náročné na spracovanie, najmä pri použití otvorených otázok (veľké množstvo, zložitosť pri interpretácii, párovaní dát...). Hoci dotazníky a ankety môžu pôsobiť ako odborné nástroje, ktoré je náročné využiť, do ich tvorby a zbierania podnetov možno zapojiť aj deti či mladých ľudí. Niekedy je lepšie nechať deti naformulovať a kľásť otázky samé – dostaneme tak nielen odpovede, ktoré získajú, ale aj ich silný pocit zapojenia.



### 6.4. Prechádzka po meste či strechách

„Urban walks“ alebo prechádzky mestom poskytujú zaujímavý presah medzi mapovaním a plánovaním. Prechádzky vychádzajú z priameho zážitku, dobré sú na špecifikáciu kvalitatívnych, ťažko merateľných údajov v konkrétnom urbánom priestore. Pomáhajú rozvíjať identitu, vzťah k miestu či komunite, uľahčujú rozhodovanie pri plánovacích a rozvojových dilemách. Špecifická je prechádzka po strechách, ktorej cieľom je ukázať veci pri pohľade zhora, v súvislostiach. Limity: sú náročné na prípravu, vedenie i spracovanie získaných podnetov. Mestské prechádzky s príbehmi o miestach, ktoré navštívime a zapojenie miestnych ľudí ako sprievodcov nám pomôžu pri hľadaní toho, čo je pre komunitu dôležité, ako aj pri prepájaní ľudí zo susedstva.



### 6.5. Obývačka na ulici

Obývačka na ulici je zaujímavá a komplexná aktivita, pomocou ktorej môžeme prezentovať svoju iniciatívu a aktivity a získať na základe osobných rozhovorov zaujímavé podnety. Odohráva sa v prostredí, kde sa stretáva veľa ľudí a kde nie je problém, aby sa ľudia aj na chvíľku zastavili - na ulici, na námestí či na pešej zóne. Súčasťou obývačky je príprava príjemného priestoru, tvoreného pohovkami, stolíkom s občerstvením, knižničkou... Okolo obývačky zavesíme fotografie, pri ktorých sa môžu ľudia zastaviť. Súčasťou obývačky je aj program - ponúkanie občerstvenia, diskusia, predstavovanie činnosti organizácie, zbieranie príbehov a spomienok, ktoré ľudia prinášajú, alebo práca s anketou. Všetko by však malo prebiehať v pokojnom, rodinnom duchu. Limity aktivity: náročnosť na prípravu. Ak nám vyjde počasie a ak dokážeme zapojiť do prípravy miestnych ľudí, pocit po dobrej akcii je neoceniteľný.



Samozrejme, pri budovaní komunity nás čaká množstvo krokov - nestačí komunitu iba zmapovať a aktivizovať, ale aj rozvíjať, viesť, zapájať ľudí, naučiť sa spolupracovať, vťahovať nových členov, hľadať a nachádzať zdroje a nájsť tú správnu mieru medzi intimitou a otvorenosťou, medzi zábavou a presadzovaním hodnôt.

## 7. Online komunity

Rozvoj a budovanie komunit sa neodohráva len tvárou v tvár. Online či virtuálny svet pred nami otvára ďalšie možnosti práce s komunitou. V tejto príručke pozrieme aj na svet online komunit napriek tomu (alebo práve preto), že výskumy upozorňujú na alarmujúce množstvo času stráveného online a na nepriaznivý dopad tohto trendu.<sup>13</sup>



Komunity totiž možno nájsť aj na **sociálnych sieťach** a preto potrebujeme reagovať na nové spôsoby správania a na výzvy, ktoré prítomnosť na sociálnych sieťach prináša. Ak chceme osloviť či ovplyvniť určité spoločstvo, potrebujeme kopať na rôzne dvere, za ktorými ho nájdeme.

**Online / virtuálna komunita** je spoločenstvo či skupina ľudí, ktorí sa stretávajú, komunikujú, a aktivizujú prevažne v online svete na základe spoločného záujmu. Prostriedkom pre fungovanie takejto komunity a jej interakciu je internet, sociálne siete a mobilné technológie. Online komunity sú významným fenoménom napríklad v oblasti marketingu, marketingovej komunikácie či vzdelávania, ale aj virtuálneho dobrovoľníctva. Viazu sa nielen na sociálne siete, ale aj na diskusné fóra, chat roomy, e-mailové konferencie, diskusné skupiny, blogy, videohry či iné virtuálne svety.

Vo svete občianskych iniciatív, spolkov či združení sa zároveň mení pohľad na možnosti riadenia zmeny, leadershipu, sociálneho učenia či inovácií. Aj skupiny a komunity, ktoré fungujú predovšetkým v reálnom fyzickom svete sa často **organizujú online**, pretože je to z určitého uhla pohľadu jednoduchšie. Virtuálne komunity sú často zasadené do reálneho sociálneho sveta, nenahrádzajú reálne sociálne siete, ale naopak, posilňujú ich.<sup>14</sup>

Čo sú veci, na ktoré by sme sa mali zamerať, ak hovoríme o online komunitách? Pre tých, ktorí sa snažia presadiť zmeny môžu byť zaujímavé aspoň niektoré typy:

➔ **7.1.** ako **dať vedieť o našej komunite a o jej aktivitách aj v online prostredí** (využitie sociálnych médií)

➔ **7.2.** ako **rozvíjať online priestor našich aktivít** prostredníctvom práce s podporovateľmi a podporovateľkami vo svete **virtuálneho dobrovoľníctva a online angažovanosti**; ako uľahčiť **organizovanie komunit pomocou online nástrojov**, ktoré nám uľahčia komunikáciu, zdieľanie dokumentov či koordinovanie ľudí v rámci projektov, ale aj napríklad moderovanie diskusných fór

➔ **7.4.** ako **zapojiť širšie komunity** (od malých susedstiev po celé mestá) prostredníctvom online nástrojov, využiteľných napríklad v rámci participatívneho plánovania.

### 7.1. Práca s online médiami / sociálnymi sieťami

Ak sa snažíte ovplyvniť ľudí okolo vás a rozširovať vašu komunitu, práci so sociálnymi sieťami sa nevyhnete. Mediálnej práci s cieľovými skupinami sa venujú mnohé články i publikácie. Podstatné je, aby ste boli viditeľní v tom, čo robíte, aby ste prezentovali, čo sú dôvody vášho aktivizmu a aby ste so svojim publikom aktívne komunikovali. Preto sa zamerajte na nasledovné kroky:

**Plánujte publicitu v sociálnych médiách** - premyslene zvažujte, čo, kde, kedy, prečo a s akým dosahom zverejníte. Iné je informovať o akcii, ktorú chystáte, iné mobilizovať ľudí, aby pomohli pri pripomienkovaní zákona a iné motivovať verejnosť pri crowdfundingovej kampani. Stačí vám status na Facebooku? Potrebujete pre svoju kampaň zaujímavé a výpovedné video? Pomôžu vám vaši „ambasádori“ - šíritelia vašich myšlienok - na Twitteri, Instagrame či na blogu?

**Využívajte prepojenie medzi komunikačnými kanálmi** - nastavte ten správny komunikačný mix, ktorým sa vaše posolstvo dostane k tým cieľovým skupinám, ktoré potrebujete. Prepojte jednotlivé médiá tak, aby ste dosiahli svoje ciele.

**Moderujte svoje publikum či komunitu.** Ľudia nie sú len adresáti, ktorých treba informačne masírovať. Obojstranná komunikácia a získavanie spätnej väzby vyšlú signál, že svoje publikum považujete za partnerov, ktorí môžu výrazne pomôcť pri dosiahnutí vašich cieľov. Účinné je zverejňovanie statusov, ktoré umožnia prepojenie medzi online a offline svetom - čo je nakoniec najväčšou výzvou pri práci s virtuálnymi komunitami. Povzbudzujte zapojenie, komentovanie a zdieľanie -

<sup>13</sup> www.socialmediatoday.com/marketing/how-much-time-do-people-spend-social-media-infographic; <sup>14</sup> Wellman a kol. 1988

požiadajte ľudí o zapojenie do ankety, napísanie listu na úrad alebo o dobrovoľnícku pomoc.

**Využívajte štatistiky a zlepšujte svoju komunikáciu.** Dôležité je pozorné sledovanie tém, ktoré prinášajú vaši čitatelia. Spätnú väzbu však môžete získať aj z aplikácií ako napríklad z **Google Analytics**, kde sa dozviete, odkiaľ k vám prichádzajú čitatelia, cez aké kľúčové slová sa k vám dostali, aký čas na vašich stránkach strávia alebo ako sa po nich pohybujú. Nástroje ako **Vizify** zase dokážu z vášho **Twitteru** vytiahnuť najzdieľanejšie tvity, najvplyvnejších a najangažovanejších sledovateľov a najčastejšie kľúčové slová.

Zaujímavým príkladom práce s online (facebookovou) komunitou je práca organizácie **Cyklokoalícia**, ktorá je advokačnou organizáciou, presadzujúcou rozvoj cyklistickej dopravy a zlepšenie cykloinfraštruktúry. Cyklokoalícia mala vo februári 2018 na svojom FB profile vyše 9000 fanúšikov. Denne uverejňuje 1 - 2 statusy s rôznym tematickým zameraním - od zaujímavých informácií zo zahraničia, cez diskusiu o tom, ako zlepšiť cyklo dopravu v Bratislave až k tomu, ako sa môžu podporovatelia a podporovateľky zapojiť. O zverejňovanie sa dobrovoľnícky stará viacero adminov. O zverejňovaní sa diskutuje cez e-mailovú skupinu a dôležité statusy sa vopred koordinujú. Angažovanosť ľudí je vysoká - väčšina statusov má vysoký počet lajkov, zdieľaní, komentárov, ale aj reakcií v offline svete - napríklad keď Cyklokoalícia vyzve na posielanie podporných listov alebo na zapojenie do stavebných či územných konaní. Cyklokoalícia si tiež udržiava krátku dobu odozvy pri odpovedaní na správy na stránke a často využíva na zverejnenie aj podnety, ktoré jej ľudia zasielajú, čím posilňuje väzby vo svojej komunite.

### Spôsoby zapojenia a aktivizácie:

- **Ankety, prieskumy** (správa o stave mestskej cyklistiky)
- **Nábor dobrovoľníkov na konkrétne akcie** (sčítanie cyklistov, plánovanie eventov, napr. Európsky týždeň mobility)
- **Odborná diskusia a pripomienky:** zapojenie do posielania podnetov, návrhov, či do účasti v plánovacích procesoch (EIA)
- **Advokačné výzvy:** napísať listy politikom, úradníkom, zapojiť sa do protestnej jazdy ma podporu ovzdušia alebo proti zrušeniu cyklotrasy.

## 7.2. Organizovanie komunit pomocou online nástrojov

Existuje množstvo skvelých nástrojov, ktoré možno využiť pri práci s komunitou - dnes už nie je problém vyhľadať si voľne prístupné nástroje priamo na webe. Dôležité je premyslieť si, na čo by nám mali slúžiť. Chceme **efektívnejšie komunikovať**? Ak áno, potom uvažujme o adresároch (našich členov, novinárov, poslancov), diskusných fórach a mailových konferenciách, o tom, ako poselať správy a newsletter, ako organizovať prieskumy a získavať spätú väzbu, či ako spravovať informácie o ľuďoch. Potrebujeme pripraviť a **koordinovať udalosti** či rôzne podujatia? Čaká nás online práca s našimi podporovateľmi, chceme rozvíjať virtuálne dobrovoľníctvo? Chceme **zdieľať informácie**, plánujeme **koordináciu projektov** či **prípravu správ**?

Nástrojov, ako to robiť, je množstvo a umožňujú spoločne pracovať vo virtuálnom priestore na jednom dokumente, využívať koordináciu či upozorňovanie na termíny. Jednoducho ponúkajú infraštruktúru na efektívne fungovanie v online svete, akési virtuálne ihrisko, na ktorom sa môžeme s rôznym účelom stretávať. Iné nástroje bude potrebovať komunita, ktorá pripravuje kampaň na sociálnych sieťach, iné komunita, ktorá pracuje s informáciami a snaží sa využiť cez infografiku. Množstvo príkladov môžete nájsť na stránke „Nonprofit tech for good“, v článku „111 Low-Cost of Free Online Tools for Nonprofits“.<sup>15</sup>



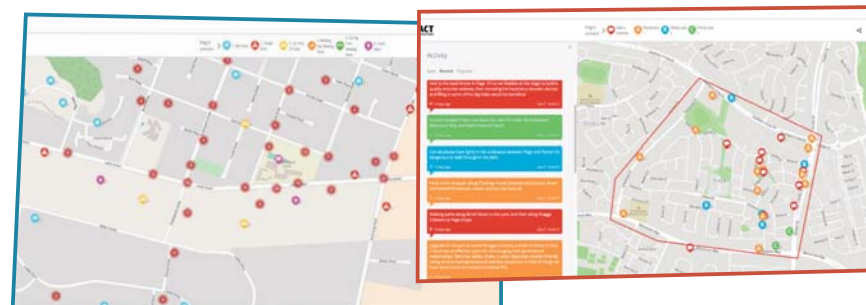
<sup>15</sup> [www.nptechforgood.com/2013/07/29/low-cost-tools-for-nonprofits/](http://www.nptechforgood.com/2013/07/29/low-cost-tools-for-nonprofits/)

### 7.3. Využitie online nástrojov na širšie zapojenie verejnosti

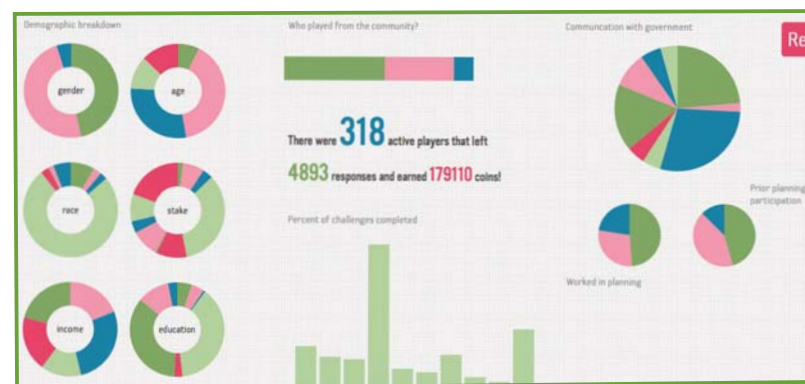
Zapojenie komún do procesov **participatívneho vytvárania verejných politík** môže znieť na prvé počutie ako veľmi ambiciózne cieľ. Ak si však predstavíme, že miestne komunity môžu byť priamo súčasťou plánovania verejného priestranstva, vytvorenia koncepcie zelene, prípravy cyklistickej stratégie či plánu bezbariérovosti pre konkrétnu lokalitu, alebo sa dokonca môžu zapojiť do vytvorenia komunitného plánu sociálnych služieb či miestnej kultúrnej stratégie, uvedomíme si, že nejde o nič nezvyčajné.

Hoci je pri každom komunitnom plánovaní dôležitá komunikácia tvárou v tvár, online nástroje môžeme využiť vo viacerých fázach participatívnych procesov, najmä však pri **informovaní a mapovaní** informácií, zdrojov a prostredia a pri **získavaní podnetov a pripomienok** z komunity. Samotná tvorba plánu či koncepcie by sa už mala odohrávať „naživo“, tak, aby sme umožnili priamu interakciu ľudí, diskusiu, vzájomnú inšpiráciu a vytváranie plánov.

Interaktívne / online mapovanie je efektívny spôsob, ako komunitu zaangažovať. Umožňuje získať bezprostrednú spätnú väzbu, ktorá podporí kvalitu zapojenia verejnosti. Či už pôjde o facebookovú anketu, online prieskum prostredníctvom Google formulárov, mapovanie s využitím Google máp alebo prácu s pokročilými nástrojmi<sup>16</sup> a technológiami, všetky tieto nástroje nám umožnia dostať sa k podporným dátam, alebo vytvoriť kvalitnejšie výstupy.



**Príklady máp**, ktoré vznikli s cieľom zmapovať bezpečné cesty do školy (1) alebo vytvoriť lepšie miesto pre ľudí rôznych vekových skupín, vrátane seniorov (2).



**Možnosť, ako zapojiť občanov online** je množstvo, príklady z miest Detroit a Philadelphia, ktoré využívali gamifikáciu (uplatňovanie prvkov hry) na zapojenie ľudí do plánovania miest.

Pôsobiť online nie je konečným cieľom, ale len jedným z prístupov, ako komunity rozvíjať. **Prepájajme preto online svet a fyzický priestor** - neostaňme len pri aktivizácii na internete, ale podnietme a motivujeme druhých k zapojeniu v reálnom živote.



**Príklady využitia online nástrojov pri zapájaní verejnosti** - „Stena nápadov“, ktorú využili rôzne mestá, napríklad austrálsky Newcastle pri zbere podnetov pri príprave stratégie „Smart City“.



<sup>16</sup> www.socialpinpoint.com



## 8. Prípadové štúdie / príbehy o tom, ako na to

Máločo nesie silnejšie posolstvo ako príbeh. Na malom priestore ponúkne osobnú výpoveď a autentické skúsenosti; rozpráva, čo sa udialo, čím sa možno inšpirovať a čím poučiť. Pretože sme chceli, aby bola naša knižka živá, rozhodli sme sa ponúknuť vám príbehy konkrétnych iniciatív či organizácií zo Slovenska, z Česka ale aj z iných krajín. Líšia sa témami, aktérmi či miestami, kde sa odohrali. Spája ich však jasná snaha dosiahnuť spolu s inými v komunite zmenu. Čo v tejto časti nájdete?

Rozhovor s Dušom Martinčekom od Zory Pauliniovkej predstavuje združenie „**Susedia na dvore**“, ktoré kedysi odštartovalo svoju činnosť upečeným koláčom a cez posilňovanie susedskej komunity sa „namočilo“ do placemakingu – úpravy verejných priestorov, do akcií s ľuďmi bez domova či do záchranu denného stacionára, ktorý na dvore sídlil. Dnes je toto združenie skvelým príkladom toho, ako možno vytvoriť susedskú komunitu a zároveň ostať otvorený verejnosti, ako prepájať rôzne generácie a ako fungovať v súlade s dôležitými hodnotami.

O kultúrno – komunitnom centre „**Bašta**“ píše Mariana Potanovičová. Predstavuje inšpiratívny príbeh snahy o obnovu stredovekej bašty a o vytvorenie priestoru, ktorý prepája viaceré komunity a ukazuje, ako dlhodobo treba investovať svoj čas a energiu, keď sa pokúšame niečo zmeniť. Za úspechom projektu stojí nielen využitie komunitného dobrovoľníctva a crowdfundingových nástrojov, ale aj snaha nevzdať sa a silný tím ľudí.

Michaela Hefková z Nitry ukazuje vo svojej časti, aké náročné je viesť cyklokomunitu, ktorá stojí pred úlohou presvedčiť samosprávu, aby zmenila svoj pohľad na cyklo dopravu pri rozvoji mesta. Štúdia „**Sloboda bicyklovania**“ je otvorená a úprimná, pretože nezakrýva sklamanie, pochybnosti a zaváhania, ktorým sa v takýchto situáciách nevyhneme a zvažuje, ako samosprávu získať na svoju stranu.

O bicykloch, kultúre a príprave spoločného jedla v **Cyklokuchyni** pri bratislavskom Starom moste rozpráva Tomáš Peciar v rozhovore so Zorou Pauliniovou. Komunitný projekt s medzinárodnými koreňmi je jedinečný v tom, ako sa dokáže dlhodobo rozvíjať s minimálnymi zdrojmi, v spolupráci s dobrovoľníkmi a bez autoritatívneho lídra. Zaujímavá je aj Tomášova reflexia o tom, čo všetko Cyklokuchyňa do Bratislavy priniesla – napríklad okrem komunitného prístupu aj rozvíjanie princípu DIY (Urob si sám) či spájanie bicyklovej kultúry s presadzovaním ďalších hodnôt.

Trochu v kontraste k tomuto stojí príklad projektu „**Pod mostom**“ z Košíc, ktorý spracoval Jakub Szepesgyorky. Skvelý nápad, zameraný na premenu nevyužitých priestorov pod mostom v Košiciach mal temer všetko, čo treba – zaujímavých

nositeľov, výborný dizajn, medzinárodných aktérov i financie, nakoniec mu však chýbala podpora miestnej komunity a tak namiesto vytvorenia udržateľného priestoru ostali otázky, čo sa mohlo spraviť ináč.

Od osobného príbehu k svojpomocnej skupine a k širšej komunite – to je cesta Ľubky Majtánovej, ktorú popisuje v prípadovej štúdií „**Nepočujúce dieťa**“. Ukazuje, že aj tam, kde čelíme ťažkej životnej situácii môže pomôcť silná motivácia a spolupráca s komunitou, ktorú spájajú spoločné záujmy.

Prípadová štúdia o projekte **Jako doma – Homelike** ukazuje prístupy, ako sa venovať rôznym komunitám z okraja spoločnosti. Posilňovanie komunity žien bez domova je jednou z ciest, ako túto problematiku riešiť. Toto spoločenstvo, spojené vzájomnou identitou i potrebami stavia na princípoch, ako sú zapojenie do rozhodovania, partnerstvo či vytvorenie bezpečného prostredia a využíva aj vzájomnú pomoc a podporu svojich členiek. Komunitné aktivity organizácie však smerujú aj širšie – snažia sa prepájať ľudí bez domova s tými, čo domov majú.

**Plechárna** je podľa autorky Terezy Němečkovej kultúrne a komunitné centrum, ktoré okolitej sídliskovej komunite ponúklo priestor na rôznorodé aktivity – na kultúru, šport, komunitné pestovanie i na obyčajné stretávanie sa v duchu hesla „*Ľudia nemajú chodiť za kultúrou, kultúra má byť tam, kde sú ľudia*“. Práve takýmto spôsobom pomáha posilňovať identitu miestnych ľudí aj v priestore, ktorý bol možno pred časom považovaný za perifériu, dnes sa však stáva inšpiratívnym vzorom.

O **Centre mestských iniciatív** píše Jan Paul v rozhovore s Jurajom Stukalovom a sprostredkuje nám tak projekt, ktorý sa stal jednou z najúspešnejších iniciatív v súčasnom Bielorusku. Ukazuje činnosť bieloruskej organizácie na pomedzí komunitného rozvoja a aktivizmu, ktorá pomáha rozvíjať v spoločnosti dôveru a prekonávať lenivosť či alibizmus. Je zároveň silným mementom, aké dôležité je nevzdať sa ani tam, kde nefunguje občianska spoločnosť.

Jan Blažek priniesol dva zaujímavé príklady zo zahraničia. **Cooperativa Integral Catalana** ukazuje, že vybudovať komunitu možno na úrovni celého regiónu a že ciele komunitného projektu môžu mať vysoké ambície, zamerané aj na vytvorenie komunitnej ekonomiky.

Druhý príklad od Jana, **Leben in Gemeinschaft** rozpráva o komunite spoločného bývania (cohousingu) v Nemecku, kde budujú účastníci okrem sociálnych väzieb aj systém solidarnej ekonomiky. Spolu s predošlým projektom sú obe štúdie zaujímavým vhladom do toho, čo môžu priniesť inovátné prístupy v oblasti sieťovania, bývania či rozvíjania zdieľanej ekonomiky a čo nás možno v budúcnosti tiež čaká.

## 8. 1. Susedia na dvore / Od koláča k záchrane stacionára

Zora Pauliniová

*Na jednom z tradičných bratislavských dvorov v Starom Meste, neďaleko od Ymky, Staromestskej knižnice či parčíka na Belopotockého, nájdete zaujímavé veci. Malú blankytnú knižnú búdku a lavičku, venované spisovateľke Kriste Bendovej, ale aj ďalšiu okrúhlu lavičku postavenú pod korunou neďalekého stromu, pri sušiakoch na prádlo, z ktorých visia pestré brmbolce. Ak by ste prišli v tom správnom čase, môžete s ostatnými na dvore počúvať koncert, sledovať film, hrať sa s deťmi, alebo, ak je výročie, pripojiť sa k čítaniu rozprávok Kristy Bendovej, ktorá sem chodievala so svojim psíkom posediť si. Donedávna tu sídlil aj denný stacionár a jeho obyvatelia a obyvateľky sa stretávali s ľuďmi zo dvora temer každý pondelok na káve... O tom, ako zmeniť obyčajný staromestský dvor na miesto stretnutí sme sa rozprávali s Dušom Martinčokom, ktorý vznik mnohých vecí podnietil.*

### **Ako to všetko začalo? Kedy si prvýkrát vyšiel na váš dvor s tým, že ho chceš zmeniť?**

Do Bratislavy som prišiel v 99-om roku, byť v tomto vnútrobloku sme si kúpili krátko potom a bolo nám tu síce fajn, ale so svojím partnerom sme tu žili akosi sami pre seba. Niekedy som mal pocit strašného osamotenía, zdalo sa nám, že na schodisku či na dvore nedochádza k žiadnej interakcii, že jediné miesto, kde sa ľudia stretnú, sú domové schôdze, ktoré boli desivé a hrozné. Stáli sme opretí oproti sebe v chladnej a zle osvetlenej miestnosti a pozerali sme sa na seba ako Montekovci a Capuletovci v Rómeovi a Júlii, pripravení na boj. Ten boj tu akoby stále bol – vždy to bolo náročné, hľadali sa chyby druhých, vždy to bolo „my“ a „oni“. A zisťovalo sa, kto sú tí „oni“ a čo urobili zlé, ale veci sa konštruktívne neriešili. To mi však až tak nevadilo - vadila mi tá hrozná atmosféra a nevráznosť...

Frustrovaný z domových schôdzí som dvom alebo trom susedom napísal, či nespravíme na dvore stretnutie. Deň pred ním sme celé susedstvo oblepili plagátkami. Pamätám sa, ako som manikúrovými nožničkami vystrihoval z časopisov farebné obrázky, lístky, obličky, lietadielka a šálky s kávou a potom som tento plagát okopíroval a všade sme ho vylepili. Nakoniec sme všetci traja zišli na dvor s obavou, že zostaneme sami, ale von prišlo veľa ľudí, možno tridsať a ja som z toho ostal v šoku... Mal som tašku plnú fľaší so sangriou a koláč; aj ostatní priniesli koláče. Pamätám si, že sme sa tvárili, akoby sme objavili teplú vodu: Wou, toto sa dá? Je to skutočné?

Neskôr som si uvedomil, že najdôležitejšia vec, ktorú som kedy spravil bola vybrať ten koláč z rúry a zísť na dvor. A ak by mal môj život skončiť, na toto budem najviac hrdý.

### **Keď som bola minule u teba, vychádzali sme von a ty si sa na schodisku s niekým zarozprával. A rozprávali ste sa takým spôsobom, že bolo vidno, že ste starí známi... Evidentne sa niečo zmenilo – ako to teda vyzerá dnes?**

Je to iné... nebol by som úprimný, ak by som povedal, že sa všetko vyriešilo a že veci idú ľahko a že keď zateká strecha, že to už nie je problém. Ale tým, že ľudia vedia, ako sa volajú, tým, že poznajú aspoň trošku svoj mikropribeh, pristupujú k sebe inak, komunikujú spolu ľahšie a z toho sa odvíja aj to, že riešenie problematických situácií je príjemnejšie.

### **Ak sa stretneš s niekým, kto si povie, že by rád zmenil veci na svojom dvore, čo mu poradiš?**

Prvá vec je vykročiť zo svojej komfortnej zóny. Mne sa nechcelo zísť na náš dvor, pretože som sa bál. Strach je v tomto celom veľmi dôležitý moment - keď som vo verejnom priestore, stále ho mám, aj keď sa mu chcem postaviť. Možno práve preto opakovane schádzam dole a keď som tam, strach sa jednoducho rozplynie. Predstavujem si sám seba a pýtam sa, čoho som sa vlastne bál, pretože nakoniec je to oveľa príjemnejšie.

Raz sme na dvore premietali film Anjeli. Je to film o dvoch mužoch, ktorí sa milujú a než sme ho začali premietiť, prišiel za mnou kamarát a spýtal sa, či som si istý, či ho chcem púšťať tu, na typickom bratislavskom dvore, kde nežije žiadna liberálna elita. Priateľ ma nastrašil, ale nakoniec som zistil, že sa nebolo čoho báť a bol to jeden z najkrajších večerov, čo sme na našom dvore zažili. Režisér, Robo Šveda po premietaní rozprával, ako film natáčal a ja som rozprával o tom, ako som sám prežíval veci, súvisiace s tým, že som gay. Pre mňa to bolo veľmi oslobodzujúce a prvýkrát som mal pocit, že som videný. Že som tam so všetkým, čo ku mne patrí a že sa tam cítim dobre. Mal som pocit, že pre komunitu je dôležité, aby ľudia nielenže dokázali vnímať jeden druhého, ale aby aj sami ukázali svoje pravé farby.



Ak by sa ma niekto pýtal na radu, povedal by som: upeč ten koláč, je to hrozne jednoduché a zároveň dôležité, je to ako mávnutie motýľmi krídlami, po ktorom majú aj ostatní chuť sa pridať.

### **Použil si slovo komunita, ktoré možno vnímať najrôznejšími spôsobmi. Čo vytvára tvoj pohľad na komunitu?**

Pre mňa je to skupina ľudí, schopných vnímať viaceré stránky seba samých. Nie sú to len obyčajní susedia, ktorí robia hluk, alebo mi robia iné starosti. Keď ich spoznám, možno začnem vnímať veci vo väčšej celistvosti, porozumiem tomu, prečo niekto ten hluk robí.

Komunita je spoločenstvo ľudí, ktorí si dokážu pomôcť. Pre mňa je to aj o príbehu stacionára pre seniorov z nášho dvora. Starší ľudia z tohto stacionára boli pre mňa súčasťou komunity a ja som mal pocit, že jeho zatvorením v roku 2017 im bolo ublížené... Komunita však znamená aj to, že sa nezmierime s tým, že o niečom rozhodlo miestne zastupiteľstvo a že to tak muselo byť.

### **Možno sa odlišuješ od iných, že ideš, dovoľíš si spraviť veci, nečakáš na spoločenskú objednávku. Bez koho a bez čoho by to ale nešlo?**

Nešlo by to bez susedov... Za sedem rokov, čo sme tu, sme urobili okolo 40 akcií. Keby ľudia neprišli, určite nemám motiváciu pokračovať. Mal som však pocit, že niečo visí vo vzduchu a ľudia stoja o takéto formy stretávania, že zatiaľ nemali príležitosť byť spolu len tak, bez toho, aby napríklad riešili preplnené kontajnery... Čo všetko sme robili? Máme za sebou party na dvore, súťaž v pečení muffinov, prvý susedský bazár v septembri 2012 a ďalšie každý rok, dušičkové večery a vyrezávanie tekvic, založenie troch susedských bookclubov, brigády a upratovanie na dvore,

susedskú fotosúťaž, pikniky a vytvorenie susedskej záhradky, upratovanie zanedbaného ihriska na vedľajšom dvore, vytvorenie susedskej lavičky, diskusie o bezdomovectve, premietanie pre dospelých i pre deti, divadlá i koncerty...



Sám si niekedy vytýkam, že sme čosi ako kultúrne centrum pod holým nebom, že na dvore neriešime novú cestu alebo opravu chodníka. Podľa mňa je však dôležité vnímať to, čo má človek chuť a nadanie robiť a nenechať sa rozptyľovať tým, čo od neho očakávajú iní. Ja mám talent a chuť robiť práve toto, spájať ľudí vo svojom okolí formou kultúry či vzájomnej komunikácie.

Na druhej strane je niekedy potrebné urobiť predsa len aj malé intervencie do zdieľaného verejného priestoru a to sme často robili – či už išlo o opletanie vešiakov na prádlo, natretie lavičiek a preliezok, alebo vytvorenie knižnej búdky. Vo vedľajšom dvore pri kaviarni Slávia ľudia urobili obrovský kus práce –



podarilo sa im tam vybudovať ihrisko, majú nový mobiliár, upravili priestor na parkovanie. Toto by som však asi nevedel alebo nechcel...

### **Vieš, čím sa odlišujú vaše komunity? Aj oni síce robia aktivity pre susedov, ale je to komunita za zavretou bránou.**

Áno, vnímam ten rozdiel medzi nami. Aj my tu čelíme niečomu podobnému – veľa ľudí má aj u nás chuť ísť týmto smerom. Vnímam tento tlak, niečo, čo je v ovzduší a v geopolitike – podme do bezpečia a zatvorme sa, postavme si hradby – je to aj u nás.

### **Poznáš ťa už dlho a viem, že vytváraš priestor aj pre druhých, aby boli aktívni.**

Je tu niečo, čo volám „vytváranie základných buniek“. Je to niečo ako naše knižné kluby - bookcluby. Sú ako mušky, ktoré sídli v našej susedskej komunite. Už sú tri, ja sa z nich veľmi teším a je to taká susedská sila, ktorá to vystužuje.

Dôležité je pracovať s ľuďmi a nechávať im priestor. Vždy som si uvedomoval, že ak to bude len na jednom hráčovi, nebude to dobré a veľmi sa teším, že sa posledná oslava na počesť Kristy Bendovej podarila, hoci ja sám som bol preč.

Mám svoje hodnotové nastavenie, ale nekryje sa nevyhnutne s nastavením mojich susedov... Napríklad 17. novembra mám každý rok potrebu urobiť niečo na dvore, malú vec, napríklad zavesiť na lipu desiatky kľúčikov na farebných stuhách. Pre mňa je 17. november niečo, čo ide do morku kostí... Každý rok je to iné, má to inú formu. Dôležité je však nevnucovať svoje hodnoty ostatným a snažiť sa nájsť cestu, po ktorej ešte môžeme kráčať spolu. Komunity by mali mať svoje hodnoty, ale nemali by byť rigidné.

### **U teba mám pocit, že na jednej strane ponúkaš otvorenosť a voľnosť, na druhej strane aktivity a možnosť zapojenia.**

Pointa je tá, že čokoľvek niekto navrhol, povedali sme jasné, super, poďme do toho. Keď Robo navrhol, že premietne film, alebo sused, že zahrá na gitaru, povedali sme, áno, výborný nápad. Potrebné je pracovať s tým, čo človek má. Keď máme k dispozícii pomaranče, robme pomarančový džús...

### **Aj keď si bol preč dva a pol roka, bol si v tomto priestore prítomný. Čo si si z tej dialky uvedomil?**

Mal som chuť urobiť si prestávku. Ale vedel som, že sú dve veci, ktoré musia byť každoročne: akcia „Susedia čítajú Bendovú“ a Bookferencia, teda malá neformálna konferencia pre čitateľské kluby.

Možno som si s odstupom uvedomil, že sa Susedia na dvore stali dôležitou súčasťou mojej vlastnej identity. Možno to nebolo celkom zdravé, trochu ma to prerástlo, ale zďiaľky som prijal to, že ak to aj náhodou zanikne, bude to škoda, ale prežijem to. Dáva to potom pri rozhodovaní voľnosť, že to nie som celý ja. Je veľmi dôležité nelipnúť na veciach, dať životu priestor.

### **Čo drží ľudí spolu?**

Otázka je, do akej miery chce byť komunita formálnym spôsobom organizovaná. Sme síce občianske združenie, ale nie sme veľmi organizovaní – na papieri sme v tom iba traja. Je tu obrovská miera voľnosti a neviem, či je to dobré alebo zlé, ale pre mňa aj pre ostatných je voľnosť dôležitá.

Je tu však ten dedinský fenomén, že keď zideš dole na dvor, pani Jana, ktorá má dcéru Petru, venčí psa Bobíka. Pristáhovali sa sem z Prahy a sú tu spokojnejšie. To je to, čo drží ľudí pokope. Že si vieme k sebe prisadnúť a nie sme cudzinci.

## **Míľniky združenia Susedia na dvore**

<b>Apríl 2011</b>	Prvé stretnutie na dvore
<b>September 2012</b>	Prvý „Bazár na dvore“
<b>Jún 2013</b>	Prvé premietanie filmu
<b>Máj 2013</b>	„Susedia robia umenie“ - obštrikovanie sušiakov a výstava fotografií
<b>Jún 2014</b>	Prvá čítačka – „Susedia čítajú Bendovú“
<b>Október 2014</b>	„Spolu na ihrisku“, údržba zanedbaného ihriska Tabaková a následný spoločný obed s ľuďmi bez domova
<b>Jún 2016</b>	Prvá Bookferencia
<b>2017</b>	Festival Susedenie a aktivity v rámci neho
<b>Apríl - jún 2017</b>	Boj za záchranu denného stacionára pre seniorov na Záhrskej

### **→ Zaujímavé linky**

Susedia na dvore: [www.facebook.com/susedianadvore/?ref=br\\_rs](http://www.facebook.com/susedianadvore/?ref=br_rs)

Pod' na dvor: [www.facebook.com/podnadvor/](http://www.facebook.com/podnadvor/)

Sousedé susedum: [www.facebook.com/sousedesousedum/](http://www.facebook.com/sousedesousedum/)



## 8. 2. Bašta, kultúrno-komunitné centrum / Kultúra, Different a bláznovstvo

Marianna Potanovičová

*Bardejov vôbec nie je veľké mesto. Neoplýva hufmi zahraničných turistov, nemá univerzitu, má slabú zamestnateľnosť a na stredne veľké mesto východného Slovenska oplýva značnou mierou vystáhovalectva smerom. Čím však ale disponuje, je nádherné historické centrum zapísané v UNESCO a množstvo neziskoviek či aktívnych ľudí, ktorým kvalita života v Bardejove nie je ukradnutá. Veď práve z nedostatku sa rodí senzačné množstvo príležitostí a prirodzeného priestoru pre aktivizáciu občanov.*

Bardejovská Hrubá bašta slúžila od 15. storočia ako delová parkánová bašta, vedľa ktorej postavili v 17. storočí aj Malú baštu a spolu boli najúčinnším prvkom obrany mesta. Od tých čias slúžila na rôzne účely - ako ľadovňa, sklad elektromateriálu, či v 90. rokoch ako priestor pre undergroundovú elektronickú scénu. V roku 2012 sa po dlhých rokovaniach so zástupcami mesta podarilo mladým ľuďom zo združenia Different získať Hrubú baštu do prenájmu na 10 rokov, s cieľom oživiť jej výnimočné priestory a sprístupniť ich širokej verejnosti ako kultúrno-komunitné centrum s priliehavým názvom „Bašta“.

Pustiť sa svojpomocne, dobrovoľnícky a nízkonákladovo do opráv 7- podlažného historického kolosu s hrúbkou obvodových múrov 3,5 metra si od začiatku vyžaduje istú dávku bláznovstva a úplného zanietenia pre vec - pre vytvorenie živého priestoru na oddych, kultúru, vzdelávanie a stretávanie sa rôznych komunit. Najprv to bola hŕstka ľudí, ktorá začala s budovaním základných inžinierskych sietí pomocou malých grantov. Popritom sa robili koncerty, workshopy, menšie divadelné predstavenia či festivaly ako dokonalý prototyp DIY prístupu (Urob si sám).

Komunita ľudí sa začala rozrastať a k jej obnove sa pridávali ďalší šikovní ľudia, ktorí sa rozhodli po štúdiu na vysokej škole, paradoxne ale i vďaka bohu, vrátiť naspäť domov, do Bardejova. Nepriateľom konania pravidelnej kultúry sa nakoniec nestali ľudia či politici, ale čisto praktické dôvody - zima. V zime bola Bašta nepoužiteľná, jej priestory sa nedali vykúriť a múry Bašty vedeli ešte aj v máji udržať slušný chládok. Zdalo sa, že obmedzení je viac ako možností...

Zlom nastal v marci 2017 spustením crowdfundingovej kampane na portáli startlab.sk s cieľom sprístupniť prvé poschodia Bašty celoročne vďaka zavedeniu elektrických sietí a systému vykurovania. Priestor sme spoločnými silami premieňali na podobu kaviarne, otvoreného priestoru so sedením, s pódium pre podujatia a kútikom pre deti. Práce prebiehali dobrovoľnícky a intenzívne najmä v poobed

ných hodinách a často krát až do noci. Ľudia natierali steny, zateplovali strop sklenenou vatou, zametali, vynášali neporiadok, majstrovali nové paletové sedenia či kolenačky natierali podlahu. Takéto spoločné brigády mali svoje čaro – ich výsledkom bolo zomknutie sa komunity ľudí okolo Bašty, keďže každý priložil ruku k dielu a dnes má k nej iný, pozitívny vzťah.

Popri fyzických prácach sme súbežne pridávali fotky a videá z postupnej premeny priestoru na web startlabovskej kampane. Zmenu bolo ihneď vidieť – podarilo sa nám tak úspešne motivovať ľudí k darovaniu a osloviť aj Bardejovčanov, žijúcich v zahraničí. No cieľom kampane pre nás nebolo len vyzbierať peniažky, ale dostať



Baštu aj do povedomia verejnosti. Teraz je Bašta otvorená pre všetkých, ktorí potrebujú priestor pre svoje komunitné aktivity, funguje v nej stály kultúrny program pestrý pre rôzne cieľové skupiny a kaviarnička. Spoločnými silami vznikol priestor na pravidelné piatkové a nedeľné stretávanie sa mamičiek s deťmi, priestor pre ručné tvorenie výrobkov v rámci kreatívnych večerov, pre dobročinnú polievku pre pomoc ľuďom v núdzi, pre bazáre, pre skejtbordistov, aktívnych občanov, pre programátorov, pre architektov a architektky, ktorí tu konajú svoje každoročné konferencie, či pre iné kultúrne združenia.

Rekonštruovať Baštu bol a ešte stále je odvážny plán. Komunita okolo Bašty je komunitou ľudí, ktorí sú motivovaní meniť nefunkčné veci v bardejovskej spoločnosti k lepšiemu. Spája ju úprimnosť, dlhoročné spolupráce, priateľstvá, spoločný záujem – mať kvalitnú kultúru v meste, resp. tráviť voľný čas zmysluplne. Bardejovu tak Bašta priniesla možnosti si vybrať.

*„Najvýraznejšie, a teraz neviem či negatívum či pozitívum, toho všetkého je, že na tom treba stále robiť. Nedá sa budovať nič, aby si to robil len tak, len príležitostne, alebo*



*len keď máš chuť.“* Fero (Different, o.z.) Každá zmena zdola chce odhodlanosť pre vec, vytrvalosť a nenechať sa odradiť. Dôležité je začať, rozprávať o svojej myšlienke ďalej, nezľaknúť sa problémov a ľudia sa k dobrej veci pridajú. Veď problém či nedostatok je vlastne vždy príležitosťou...

## 8. 3. OZ Rozbicyklujme Nitru / Sloboda bicyklovania

Michaela Hefková

*Život na bicykli v slovenskom meste ešte stále nie je jednoduchý. Bicykel naďalej evokuje spojitosť so športom a rekreáciou a len zriedkavo je vnímaný ako nástroj plnohodnotnej a rovnocennej formy prepravy v meste. Tomuto vnímaniu zodpovedajú aj podmienky pre bicyklovanie v mestskom prostredí – nedostatok cyklociest a ich systematického budovania, chýbajúci mobiliár (kvalitné stojany a uzamykacie systémy, cyklolepá, servisné stanovišťa,...) pre cyklistov, slabé povedomie širšej verejnosti o cyklodoprave a podobne. V takýchto podmienkach sa zrodila iniciatíva za šírenie cyklodopravy v Nitre s názvom „Rozbicyklujme Nitru!“. Po prvej kampani za legalizáciu cyklistov na pešej zóne sa iniciatíva zmenila na občianske združenie a začala systematicky zasahovať do diania v meste, mobilizovať cyklistov a organizovať podujatia.*

### Ako to začalo?

Píše sa november 2016, po pravidelnej piatkovej cyklovačke Critical Mass Nitra si s partiou cyklistov sadáme v obľúbenom podniku, aby sme uhasili smäd po jazde a podebatili. Po typických rozhovoroch o tom, že podmienky na bicyklovanie v meste sú veľmi nepriaznivé, až nebezpečné sa debata posunula netradičným smerom – došlo k zhode, že situácia je už neúnosná a je na čase aktívne začať tieto podmienky v meste meniť. Takto sa na mieste zrodila prvá kampaň (vtedy ešte) neformálnej občianskej iniciatívy Rozbicyklujme Nitru! – kampaň za legalizáciu cyklistov na pešej zóne v srdci Nitry. Táto časť mesta sa totiž vyznačuje tým, že prejazd cyklistov cez Štefánikovu triedu a Svätoplukovo námestie je medzi desiatu ráno a siedmou večer zakázaný a ak sa tadiaľto poberie cyklista, môžu ho pokutovať. Pravidelnou a systematickou komunikáciou s inštitúciami mestskej radnice či organizovaním tematických verejných podujatí sme zdôrazňovali existenciu cyklistov v meste, ich dôležitosť v takomto prostredí a to, že patria na pešiu zónu.

Prejazd cyklistov pešou zónou sa nám zatiaľ zlegalizovať nepodarilo. Celá kampaň však zadefinovala a spojila nitriansku cyklokomunitu, nastolila diskurz o priestore pre cyklodopravu v najstaršom meste na Slovensku a podnietila nás k ďalšej činnosti. Postupne sme zažívali ďalšie nové situácie – prvú verejnú diskusiu, návštevy odborníkov na cyklodopravu z iných slovenských miest, prvé úspešné pripomienkovanie stavebného projektu v procese EIA, prvé cykloraňajky, premenu komunity do podoby občianskeho združenia...

Nasadeným tempom pokračujeme aj v roku 2018, či už v podobe apelovania na mesto s konštruktívnymi návrhmi na riešenia dotýkajúce sa infraštruktúry, verejnými podujatiami alebo aktivizovaním cyklistov.

### Výzvy a problémy v začiatkoch

Veľkou výzvou v začiatkoch bolo pre nás (najmä po neúspešných pokusoch v minulosti) uveriť, že bicyklujúca komunita ľudí dokáže zmeniť stagnujúci stav v cyklodoprave. Po spustení kampane za legalizáciu prejazdu pešej zóny pre cyklistov sa tento pohľad ťažko menil, slabý záujem radničných i policajných štruktúr bol veľavravný. Otázna bola v začiatkoch aj otázka priorit v komplexnej problematike cyklodopravy. Komunitu trápilo množstvo zanedbaných tém, ktoré chceli bez odkladu riešiť, ale ľudské, časové a finančné možnosti našej iniciatívy nás viedli k opatrnému rozhodovaniu o tom, ako naše prostriedky a energiu využiť.

### Miestna samospráva – výzva sama o sebe

Najväčšou výzvou od samého začiatku bolo a je získanie záujmu zo strany samosprávy o cyklodopravu ako o riešenie udržateľnej dopravy v rýchlo sa rozvíjajúcom meste. Sme presvedčení, že sa nám podarilo zmeniť nazeranie na cyklistov v Nitre, že si už ľudia ako cyklistu nepredstavujú len niekoho v športovom oblečení a s prilbou, ale človeka, ktorý bicykel používa pre bežný pohyb v meste.

Zatiaľ sa nám nepodarilo nastaviť systematickú spoluprácu mestského úradu s naším občianskym združením, aj keď sme trochu prelomili bariéry na mestskom úrade, kam nás pozvali na diskusiu o doprave. Mesto nás oslovilo, aby sme navrhli riešenia konkrétnych opatrení - umiestnenie stanovišť zdieľaných bicyklov, cykloznačenie v historickom centre mesta, realizáciu cyklotrasy v areáli Tabáň. Vieme, že šancu na úspech zvyšuje nielen kritika, ale aj ponuka konštruktívnych a realizovateľných návrhov a že musíme byť vytrvalí a pripraviť sa na možné odmietnutia...



## Mílniky Rozbicyklujme Nitru!

Január – jún 17	kampaň RN! za legalizáciu cyklistov na pešej zóne v historickom centre Nitry
Apríl 2017	prvé verejné podujatie RN!: Jarná cyklojazda na Deň Zeme
Apríl 2017	prvá verejná diskusia RN!: Občan na bicykli
Máj 2017	Bicykle v Smart City a.k.a. „Vypedáľuj si svoj smoothie!“
September 2017	prvé cykloraňajky RN! v Nitre, na Štefánikovej ulici (Európsky týždeň mobility)
Január 2018	dohoda RN! s developerom projektu Townhill o výstavbe cyklotrasy v areáli Tabáň

### → Zaujímavé linky

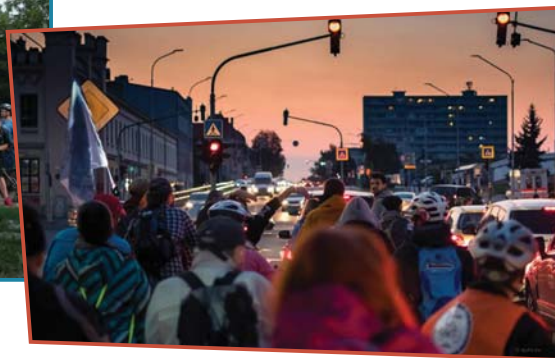
[www.rozbicyklujmenitru.sk](http://www.rozbicyklujmenitru.sk)

[www.facebook.com/groups/rozbicyklujmenitru/](https://www.facebook.com/groups/rozbicyklujmenitru/)

[www.nitralive.sk/spravy/kam-kracas-nitra/65291-predstavuje-me-obcianska-iniciativa-rozbicyklujme-nitru](http://www.nitralive.sk/spravy/kam-kracas-nitra/65291-predstavuje-me-obcianska-iniciativa-rozbicyklujme-nitru)

<https://nitraden.sk/oz-rozbicyklujme-nitru-sa-dohodlo-spolocnostou-proxenta-na-definitivnom-rieseni-cyklocesty-pred-tabanom/>

[www.nazorobcana.sk/novinky-spravy-aktuality/sport/clanok-5063/nitru-idu-rozbicyklovat-alebo-v-meste-pod-zoborom-podporuju-rozvoj-cyklodopravy](http://www.nazorobcana.sk/novinky-spravy-aktuality/sport/clanok-5063/nitru-idu-rozbicyklovat-alebo-v-meste-pod-zoborom-podporuju-rozvoj-cyklodopravy)



## 8. 4. Cyklokuchyňa /

### Miesto, kde sa varí jedlo, bicykle a kultúra

Zora Pauliniová

*Keď prejdete bratislavský Starý most zo Starého Mesta na petržalskú stranu Dunaja, na kraji parkoviska zaprataného autami objavíte pomalované lodné kontajnery s malou komunitnou záhradkou ako s kontrapunktom. Ak je práve streda podvečer, kontajnery obkolesuje množstvo bicyklov s ľuďmi, ktorí opravujú prevody, centrujú kolesá alebo sa venujú iným veciam. Niekedy sa tu varí či griluje, niekedy sa koná koncert, inokedy tu uvidíte politikov či expertov, ktorí prišli na verejnú diskusiu. Vedľa Roberta zo Sardínie stretnete Sergeja z Ukrajiny a Maťu z Bratislavy, warmshowerov z Číny, Holandska či Talianska, ale aj babičku, ktorá si prišla dofúkať bicykel... Iniciátorom Cyklokuchyne a človekom, ktorý vie o nej najviac povedať, je Tomáš Peciar.*

#### Tomáš, čo vlastne Cyklokuchyňa znamená a čím je výnimočná?

V prvom rade je Cyklokuchyňa komunita a zároveň jeden z prototypov komunitných projektov v Bratislave, kde majú všetky akcie, ktoré sa okolo nej točia, niečo spoločné s bicyklom, bicyklovaním a ich rozvojom. Nájdete tu komunitnú cyklodielnu, „centrálu“ komunitného bikesharingu, cargo biky, umožňujúce zásobovanie cyklokuchyne i bicyklový sound systém.

Bez Cyklokuchyne by nebolo zázemie ani pre inštitucionálne veci, ktoré sa v rámci rozvoja cyklo dopravy v Bratislave dejú. Je to miesto, kde sa z očí do očí stretávajú ľudia z Cyklokoalície, ktorí ináč komunikujú najmä cez internet. Je to meeting point i priestor, kde sa môže každý cítiť slobodne a každý má šancu zapojiť sa. Veľa ľudí sa tu naučilo opravovať bicykle, alebo sa zdokonalilo v jazykoch, lebo tu fungujeme po anglicky, slovensky i španielsky. Je to aj miesto, kde radi prezentujeme dobrú hudbu – jednoducho fúzií kultúry bicykla s ďalšími témami je strašne veľa.

Naša komunita je založená na DIY princípe (Do it yourself - urob si sám), čo je v týchto rokoch celkom vzácné. Dnes je jednoduchšie dať si vytlačiť banner na demonštráciu v nejakej firme namiesto toho, aby ste si ho spravili sami, ale pre nás je dôležitejšie vidieť každú linku, do ktorej ste investovali seba i svoj čas. Je viac easy nechať si bicykel opraviť v servise, ale tu je to o vašom vlastnom úsilí a o pocite, že to dokážete, aj keď s odretými a zamazanými rukami.

## Čo pre teba znamená komunita, s akými hodnotami sa spája?

Pre mňa sú to ľudia, ktorí sa spolu cítia fajn a majú niečo, čo ich spája – bicykel a bicyklovú kultúru. Vnímajú však aj iné spoločné hodnoty. Nieкто vidí v bicykli nástroj feminizmu, ktorý spravil pre rovnosť pohlaví viac než čokoľvek iné, nieкто v ňom vidí umenie, nieкто najekologickejší dopravný prostriedok na svete, nieкто najmacherskejší spôsob, ako prezentovať sám seba. Pre iných je to symbol toho, že ak má ľudstvo niekam pokročiť, musíme sa o krok vrátiť...

### Ako to všetko začalo?

V roku 2011 sa v Bratislave zdvihla vlna záujmu o bicyklovanie, prišla éra hipsterov, komunitných záhrad a repasovaných bicyklov a ľudia začali viac bicyklovať. Kým ste v roku 2010 stretávali v meste 50 každodenných a celoročných cyklistov, ktorí jazdili v horúčavách i v snehu, v roku 2011 ich bolo rádovo viac. Za posledných šesť rokov sme prešli mnohými zastávkami – najprv sme vyskúšali cyklodielnu a cykloburzu na Zochovej, krátko nato sme v KC Dunaj zorganizovali eventy, propagujúce cyklodopravu, kde sa benefične varilo. Najlepší bol tretí event - palacinkový, keď sme zavolali kamošov s deťmi a tie piekli banánové i čokoládové palacinky. Malo to obrovské čaro, ľuďom to strašne chutilo a decká boli šťastné, že sa vyzbieralo na činnosť Cyklokuchyne dost peňazí.

Postupne sme sa vystriedali na viacerých miestach. Úžasný bol priestor YMCA na Šancovej, potom prišlo Šafárikovo námestie s kontejnerovým mestečkom KONTAKT, kam sme prišli prví a odchádzali v roku 2015 ako poslední, pretože Šafko ako komunitný priestor zaniklo.

Boli sme však presvedčení, že súčasťou moderného hlavného mesta musí byť cyklokuchyňa a tak sme o priestor požiadali bratislavskú samosprávu. Z programu Viability som dostal grant a kúpili sme kontajnery, ktoré sme presťahovali na petržalskú stranu. Zavolali sme komunitu grafiťákov z Reserve07 - WHC, ktorí ošarpané kontajnery skele pomalovali a odvtedy tu fungujeme.



## Viem, že to nie je len o bicykloch, ale aj o iných hodnotách... Na diskusii o komunitnom aktivizme v Prahe som spomínala Cyklokuchyňa, ktorá spoluorganizuje pravidelné jazdy cyklistov Critical Mass, často hodnotovo rámcované.

Po mnohých cyklojazdách som si uvedomil, že ma už nebaví sa iba bicyklovať po meste, ale že oživenie inou témou je to, čo tomu dáva zmysel. Vždy sme mali k určitým veciam postoje, nikdy sme sa za ne nehanbili. Viacerí nám hovorili, že cyklojazdy by mali byť len o bicyklovaní, my však naše hodnoty šírimo aj takýmto spôsobom. Mnohí ľudia prídu na cyklojazdu, kde sa nehovorí len o cyklodoprave, ale napríklad aj o industriálnych pamiatkach v Bratislave. Náučné cyklojazdy už išli po fontánach, sochách či sídliskách v Bratislave, ale aj po stopách protifašistického odboja. Počas štrajku učiteľov sme vyjadrovali svoju podporu jazdou po rôznych školách, pomocou Ice ride sme upozorňovali na klimatické zmeny. Mali sme cyklojazdu za práva týraných žien a blokovali sme miesta, kde sa pri súčasnej výstavbe zabúda na peších a cyklistov (napr. križovatku Mlynské nivy).

### Minule si mi povedal, že ste v Cyklokuchyni dobrý tím. Čo to znamená?

Prvým pilierom je zábava. Ak s čímkoľvek začínate, berte to na začiatku skôr ako hobby a nie príliš vážne. Neočakávajte od toho peniaze, lebo to môže zabiť akýkoľvek výborný projekt. Druhým pilierom je zodpovednosť - na ľudí v našej komunite sa môžeš spoľahnúť. V Cyklokuchyni sa vyfiltrovalo, že ten, kto tu niečo robí, robí to dobrovoľne a s nadšením a naopak, keď čo i len malú blbosť nedodrží, schytá to od celej komunity. Ale zároveň je tu odporúčanie, aby sme brali každého takého, aký je, lebo každý má svoje slabosti i silné stránky. A je fajn si to uvedomiť aj sám na sebe. Ak niečo neviem, treba niekoho poprosiť: Nazdar, ty vieš centrovať kolesá lepšie ako ja, urob to. Netreba sa siliť do všetkého. Komunitné projekty zabíja, keď sa stretne viacero silných osobností, ktoré sa pohádajú medzi sebou, lebo si nevedia pripustiť, že niečo nevedia a nedokážu požiadať o pomoc.

Cyklokuchyňa je iniciatíva – nehierarchická skupina ľudí, kde o veciach oveľa radšej diskutujeme a hľadáme konsenzus. Pravidelné každomesačné stretnutia nazývame s trochou humoru „kverulovania“. Vždy ich vedie nieкто iný, moderátor, ktorý má vopred nazbierané otázky. Aj náš mailing list je veľmi aktívny a v obsahu sa miešajú filozofické, hodnotové i praktické témy.





## Čo sa deje, keď príde niekto nový – hodíte ho do vody, alebo sa ho niekto ujme a postupne ho zapája? Čím by sa mohli inšpirovať ľudia, ktorí chcú rozvíjať svoju komunitu; čo majú alebo nemajú spraviť lídri, ktorí iných spájajú?

Keď k nám niekto prišiel, sám si musel povedať, či príde len občas a užije si, či sa chce zapájať viac, alebo sa bude dokonca angažovať aj v organizovaní akcií. Veľa ľudí z Cyklokuchyne aj odišlo... Možno ten správny prístup je iba vytvoriť priestor, umožniť zapojenie a o všetkom diskutovať...

Najväčšia prednosť voči ostatným komunitám je, že sme akční a robíme toho veľa. Všetky akcie sú priame a zapojiť sa nie je problém. Čo je za nami? Tisíce opravených a stovky zrepasovaných bicyklov, fungujúci systém komunitného bikesharingu s bicyklami, ktoré sa nám podarilo získať z Holandska a ktorý sme rozbiehali ako prví používatelia s podporou Rotary klubu Slovensko.

Využívame DIY prístup, ktorý je krásnym princípom. Tento prístup nejde zo squatov, od pankáčov alebo z ľavicovej kultúry, ale prichádza od normálnych ľudí, čo majú chuť sa niečo naučiť, či už je to navariť niečo v 90 litrovej kotline, vymalovať kontajner alebo očistiť a vybrúsiť hrdzavé veci. Máme tu nástroje a vy máte možnosť urobiť si hocičo - napríklad tall bike, sound systém alebo bicyklom poháňaný medomet, ktorý používa občianske združenie Živica...

Nemusí však ísť len o tvorbu vecí - každý môže prísť s vlastným vkladom. Hudba nebola naša priorita, vnímali sme ju len ako sprievod k cyklojazdám a sporadicky na niektorých afterparty. Potom prišiel Samo a zrazu v lete začali bežať koncerty... Začali sme sa orientovať aj na diskusie, vznikol nový typ debaty „Spýtaj sa na čokoľvek“ a hneď sme vyspovedali národného cyklokordinátora Petra Kľučku či známeho aktivistu Matúša Čupku; chystáme sa aj na primátora či na iných politikov.



### Aké výzvy pred Cyklokuchynou stoja?

Najmä nebáť sa stáť za svojimi hodnotami...

## Míľniky Cyklokuchyne

2011	Neformálny vznik Cyklokuchyne v apríli 2011 – prvé eventy v KC Dunaj, cyklotielňa a cykloburza na Zochovej.
2012	Fungovanie Cyklokuchyne od jari 2012 v budove YMCA v rámci participatívneho rozpočtu.
2013-2015	Fungovanie Cyklokuchyne na Šafárikovom námestí od jesene 2013 v rámci projektu Kontakt. Zapojenie do Noci literatúry, príprava Mikulášskych koncertov a jзд, tančiarne, tango milonga, vybudovanie sound systému, cykloworkshopy, benefičná večera pre ľudí bez domova - Doma dobre, koniec na jar 2015.
2016	Otvorenie Cyklokuchyne na nábreží, maľovanie kontajnerov, akcie k Európskemu týždňu mobility, workshopy k oprave bžd a defektov, premietanie filmov, napr. svetová predpremiéra filmu Okhwan na ceste za slobodou.
2017	Verejné diskusie (Debatka – pol hodina otázok a odpovedí), letné koncerty, premietanie filmov a fotografií, brigády, Deň detí na dvoch kolesách, otvorenie komunitnej záhradky.

### Čím môže Cyklokuchyňa inšpirovať?

- Vytvorením priestoru na stretávanie a prácu - každý vie, kde a kedy sa možno stretnúť
- Ponukou širokého portfólia aktivít na zapojenie sa ľudí - každý si môže vybrať podľa svojich záujmov
- Rozhodovaním, ktoré je založené na diskusii a konsenze
- Hodnotami, ktoré sú prítomné (i verbalizované) v činnosti i smerovaní Cyklokuchyne.

## Bicycle Kitchen / Bike Kitchen / Cyklokuchyňa

...je pojem, ktorý pomenúva nezávislé neziskové či komunitné organizácie, ponúkajúce priestor, náradie a pomoc pri oprave alebo skladaní bicyklov. Hoci sa uvádza, že tento jav začal ako súčasť hnutia participatívneho urbanizmu na západnom pobreží USA a postupne sa rozšíril aj do Európy, Ázie či Austrálie, pravdepodobne najstaršiu svojpomocnú cyklotielňu, ktorá vznikla ešte v roku 1983 možno nájsť vo Viedni, v súčasnom nezávislom kultúrnom centre WUK, bývalom squate.

Každá z cyklokuchýň má svoje špecifiká, ale všetky sa vyznačujú prvkami svojpomoci, zdieľanej ekonomiky či environmentálneho hnutia, ktoré propaguje bicyklovanie ako najmenej znečisťujúci spôsob dopravy. Spoločným menovateľom je spolupráca, nie zisk ako taký a dobrovoľníctvo neponúka iba spôsob, ako nájsť a prepojiť ľudí s rovnakými názormi a záujmami, ale aj cestu, ako premostovať sociálne rozdiely.

### → Zaujímavé linky

<http://grist.org/cities/this-co-op-bike-shop-will-teach-you-to-fix-your-own-damn-bike-and-that-matters>

[https://en.wikipedia.org/wiki/Bicycle\\_Kitchen\\_\(Los\\_Angeles\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Bicycle_Kitchen_(Los_Angeles))

[www.theatlantic.com/technology/archive/2015/04/the-dilemmas-of-maker-culture/390891/](http://www.theatlantic.com/technology/archive/2015/04/the-dilemmas-of-maker-culture/390891/)



## 8. 5. Pod Mostom / O tom, čo mohlo byť

Jakub Szepesgyorky

*Príbeh spod mosta je príbehom partie aktívnych ľudí, ktorí sa snažili naruby prevrátiť to, čo si ľudia predstavia pod výrazom "pod mostom". Iniciatíva Pod Mostom sa pokúsila zmeniť priestor, ktorý je zvyčajne chápaný ako pomyselný okraj spoločnosti, kde sa hromadí odpad a prespávajú ľudia bez domova, na priestor, kde prekvitá kultúra a susedská komunita.*

Projekt Pod Mostom zastrešilo občianske združenie UzemnePlany.sk. Autorom návrhu je Architektonické štúdio Atrium, autormi dreveného pódia sú talianski dizajnéri Esterni. Projekt bol financovaný z projektu Európske hlavné mesto kultúry Košice 2013, v rámci ktorého vzniklo viacero kultúrnych a komunitných centier v Košiciach. Športovo-spoločenské centrum sa nachádza pod mostom, ktorý spája Sídliisko KVP a Sídliisko Terasa v Košiciach. Priestor bol po desaťročia zabudnutý, nikto sa oň nestaral. Prespávali tu ľudia bez domova, popíjala tu mládež, niektorí ľudia sem odvážali odpad.

Pretvorenie rokmi zanedbaného miesta sa začalo v čase, keď Košice boli nositeľom titulu Európske hlavné mesto kultúry a iniciatíva Pod mostom sa rozhodla priestor zmeniť a priťahovať k tomu dobrovoľníkov:

*"Zapojiť sa a pomôcť dobrej veci, môžete každý deň medzi 9:00 – 18:00 do 13. júla a to tým, že prídete a pomôžete pri práci s drevom, s malými úpravami okolia, uprataním alebo s tým, čo bude práve potrebné. Na pláne máme ešte maľovanie, montáž lavičiek či roznos letákov a informovanie verejnosti. Nehľadáme len silných chlapov, ale aj ženy a mládež."*

Priestory bolo nutné najprv upratať, potom nasledovala revitalizácia priestoru - vytvorenie dreveného pódia s javiskom, baru, skaterských rámp a všeobecné skrášlenie priestoru. Celá revitalizácia prebiehala po vedením talianskych odborníkov na drevené konštrukcie pre verejné účely, skupinou Esterni, ktorá sa zaoberá od roku 1995 pretváraním verejného priestoru pre rôzne skupiny a komunity. Týždenný proces úpravy priestoru si vyžiadala 15 ton dreva, 4000 skrutiek a 20 párov dobrovoľníckych rúk.



Otváracia party sa konala 13. júla 2013 spolu s aktivitami, pre ktoré bolo centrum navrhnuté - premietaním filmov, hudbou v amfiteátri, otvorením skate parku či baru. Podujatia sa zúčastnili desiatky ľudí rôzneho veku, najviac však mladí ľudia. Počas ďalších týždňov nasledovali dizajnové workshopy a exteriérové hodiny pre študentov architektúry. Do budúcich sezón sa plánovalo rozšírenie centra o lezeckú stenu a viacero ďalších kultúrnych aktivít.



Po prvej zime sa však v centre objavili stopy po vandalizme - ukradnuté lavičky, poškodené drevené konštrukcie, graffiti. Dobrovoľníci škody opravili a autori projektu ráтали s ďalšími iniciatívami, ktoré nadviažu na projekt pod mostom a budú v ňom pokračovať. Na túto

myšlienku však nezareagovali pozitívne ľudia z okolia - susedia z okolitých bytoviek sa sťažovali na hluk počas akcií, nepodarilo sa zabezpečiť prípojku elektrickej energie. Polícia v tejto oblasti dostatočne nehliadkovala a tak vandalizmus vyvrcholil požiarom, ktorý drasticky zničil drevené konštrukcie. Hoci sa autori opäť pokúsili dielo opraviť, projekt nerátal s tak vysokými nákladmi a tak je v súčasnosti priestor v dezolátnom stave. Drevené konštrukcie zničili krádeže, vandalizmus a požiar; priestor opäť navštevuje mládež, popíjajúca alkohol i bezdomovci. Opäť sa tu hromadí odpad, objavujú sa graffiti, tagy, občas niečo zmizne alebo „sa poškodí“...

Čo sa udeje v lokalite Pod Mostom v budúcnosti? Nevedno. Existujú nadšenci, ktorí by centrum radi zrekonštruovali a zmenili podľa vlastných potrieb. Drevené a oceľové konštrukcie by bolo možné darovať okolitým komunitným centrom, možno sa však objaví iný nápad pre zužitkovanie tohto miesta s obrovským potenciálom.

Čím by sa mohli z uvedeného príkladu inšpirovať iné podobné iniciatívy? To pozitívne by sme našli v prepojení medzinárodnej aktivity (Európske hlavné mesto kultúry) a využitia miestneho prostredia, v spolupráci známych architektov i v zapojení dobrovoľníkov. Revitalizácia miesta ukázala, aké sú možnosti využitia priestoru, kde sa predtým nič pozitívne nedialo. A čím sa možno na druhej strane poučiť? Možno uvedomením si toho, že ak sa do tvorby projektu nezapojí intenzívnejšie miestna komunita, ak neexistuje silnejšia spolupráca so samosprávou či inými inštitúciami (polícia, školy...), projekt nemusí byť dlhodobou udržateľný...

Celý proces (d)revitalizácie si viete pozrieť na <https://goo.gl/qS1imw>

Stránka projektu je [www.podmostom.sk](http://www.podmostom.sk)

## 8. 6. Nepočujúce dieťa / Od osobného príbehu ku komunite rodín

Ľubka Majtánová

*V ideálnom svete rodičia dieťaťa s poruchou sluchu nestratia ani deň zbytočne. Skoré presné diagnostikovanie, nastavenie pomôcok a následný cielený rozvoj detí ich v najvyššej možnej miere prevedie cestou počutia, porozumenia až k reči, čo deťom umožní byť veľmi skoro plnohodnotnou súčasťou svojej rodiny a postupne stále širšej (počujúcej) komunity.*

Na Slovensku sa ročne narodí vyše 200 detí s poruchou sluchu, 90% z nich počujúcim rodičom. Tí netušia, kde sa momentom oznámenia diagnózy ocitli. Týmto momentom, presne 5. decembra 2013 začal aj príbeh občianskeho združenia Nepočujúce dieťa, ktoré som založila.

Týmto dňom sa nám rozplynuli všetky predstavy o budúcnosti nášho syna, o možnostiach komunikácie a nastalo ticho. Toto ticho bolo umocnené aj nedostatkom informácií, chýbajúcou podporou komunity, izolácie od iných rodín v podobnej situácii, chýbajúcimi odborníkmi, zhoršenou finančnou situáciou a nevedomosťou, ako spolu vôbec komunikovať... V tejto ťažkej situácii sme s manželom zmobilizovali všetky sily. Pochopili sme skoro, že čas hrá pri takejto diagnóze proti nám, pretože dieťa začne premeškávať možnosti rozvíjať sa.

Rozvoj v prvých rokoch života má priam raketové tempo a neskôr je možné niektoré veci dobehnúť len práčne, s plným nasadením vôle a niektoré už vôbec nie.

Naštudovali sme problematiku na zahraničných portáloch, postupne sme získavali podporu a vieru. Veľmi nám pomohla účasť v programe Mobilný pedagóg. Tu, na spoločných víkendovkách sme stretli skupinu rodičov s deťmi s podobnou diagnózou a zistili sme, že potreba mať správne informácie v pravý čas na jednom mieste a zdieľať proces vyrovnávania sa s diagnózou a svoju ďalšiu cestu s komunitou iných rodičov, je veľká. Je to niečo, čo, v kontexte nefungujúceho systému pomoci na Slovensku chýba a tak počas programu vznikla neformálna skupinka rodičov, dobrovoľníkov a odborníkov. V Mobilnom pedagógovi bolo vtedy zapojených do 15 rodín a prišla samozrejme otázka: „Ako je na tom tých bezmála 200 rodín, ktoré túto pomoc nedostali? Po ukončení programu sme vedeli, že so synom to ešte nemáme „vyriešené“, no už sme boli na dobrej ceste. Chceli sme, aby aj ostatní mali túto možnosť; chceli sme vrátiť, čo sme dostali.“

V tomto bode sa náš osobný príbeh začal preklápať do budovania komunity... Začali sme bez toho, že by sme vedeli, čo vlastne ideme budovať. Mali sme iba sen, aby šťastní rodičia vychovávali šťastné nepočujúce deti...

Ešte v roku 2014 vznikla myšlienka tvorby webu - aby sa informácie, ktoré sme už objavili, šírili ďalej. Na nášho prvého komunitného Mikuláša v spolupráci s Kresťanským centrom nepočujúcich prišlo vyše 50 ľudí a do pomoci sa zapojilo 10 dobrovoľníkov, vrátane nás. Intenzívne sme spoznali zákutia event managementu, no tešili sme sa z chuti stretávať sa a byť si oporou.

Rok 2015 sme si spätne pomenovali „Chceme pomáhať“. Robíme, čo vieme a ako vieme. Činnosť naberá obrátky, vzniká oficiálne občianske združenie. Okrem prípravy webu vtahujeme stále viac rodičov do diania. Vznikajú eventy s detským programom a postupne sa kryštalizuje vhodná forma. Kvôli absencii kvalitnej diagnostiky cestujeme s rodičmi do Brna a do Viedne, cestou priberáme odborníkov. Spoločne iniciujeme návrh na zvýšenie príspevku na načúvací aparát. Spúšťame web, počuť o nás v médiách. V ďalšom ročníku Mobilného pedagóga participujeme na tvorbe programu, spoznávame novú „generáciu“ rodičov. Mikuláš bol už nielen v Bratislave, ale aj v Poprade - chceme byť s rodičmi aj v regiónoch.

Prichádza rok 2016 pod heslom „Robíme, čo môžeme“. Zisťujeme, že webom to neskončilo, ale začalo. Nevieme ako, učíme sa chybami a praxou. Vidíme výsledky – niektoré deti počujú cez (konečne) dobre nastavené kompenzačné pomôcky. Nemáme však riešenia, potrebujeme pomôcť. Ideme však naplno do toho! Na programe Mobilného pedagóga som zažila rolu spoluškolitelky a sprevádzala som iných rodičov procesom vyrovnávania sa s diagnózou. Pokračujeme s eventami, vyšetrením v zahraničí. Aktívne hovoríme na ORL kongrese - snažíme sa priblížiť potreby komunity odborníkom. K webu pridávame poradňu pre rodičov. Zapájame študentky - budúce odborníčky ako dobrovoľníčky, aby bola akademická oblasť prepojenejšia s praxou, s realitou rodín a detí s poruchou sluchu. Prestávame pôsobiť z obývačky, vlastný priestor nám umožňuje uvažovať nad menšími komunitnými stretnutiami u nás a nad celkovou udržateľnosťou.

Rok 2017 znamená, že už v tom nie sme sami. Tiahneme to a učíme sa spoločne. Pokus, omyl, chyby, prax, radosť, tím, začína byť o nás počuť. Už poznáme viacero detí ako náš syn Matko. Plníme si tak náš sen - aby šťastní rodičia mohli vychovávať šťastné deti s poruchou sluchu.

V programe Mobilný pedagóg vytvárame kompletný program pre deti a tvoríme vzdelávanie pre študentky - ako pracovať s deťmi. Opäť spoznávame novú skupinu rodičov a vidíme dopad našej práce na komunitu rodín. K informáciám pribúdajú

prvé edukačné hry pre deti s poruchou sluchu, obrázky posunkov. Na eventoch sa rodičom páčia aktivity s deťmi - chceme, aby rodičia mohli rozvíjať svoje deti aj doma. Na kurze učíme skupinku rodičov posunky. Vnímame stále potrebu stretávania sa a možnosti stretnúť odborníkov. Organizujeme Celoslovenské stretnutie rodín pre vyše 40 rodín, aby mohli v jednom dni spoznať rodiny v podobnej situácii vo svojej blízkosti (rozdělili sme ich na skupinky po regiónoch), zažiť si interakciu medzi deťmi a dobrovoľníkmi (budúcimi odborníkmi) a vidieť, aké hry sa deťom páčia, ako reagujú v kolektíve. Rodiny majú možnosť sa niečo naučiť a domov si odnieť niektoré z edukačných aktivít, ktoré rozvíjame pre veľký záujem rodičov. Mohli tu stretnúť odborníkov rôznych odbornosti, vypočuť si ich prednášky a mať priestor na individuálne konzultácie.

Prichádza rok 2018, kedy si ako laici po „škole života“ v neziskovom sektore uvedomujeme: Už začíname rozumieť, čo to vlastne vzniklo, vzniká a ide vznikáť. A už v tom nie sme sami. Spojili sa ďalší ľudia a odborníci, sme v tom spolu. Hľadáme spoločne spôsoby, riešenia a pomoc pre naše deti. Aby mohli nielen počuť, ale aj rozumieť a rozprávať sa o čomkoľvek. Pretože dnes už poznáme viac ako 150 detí, ktorým sa to podarilo a majú šancu žiť počujúci život aj napriek svojmu sluchovému handicapu. A preto ideme ďalej. :)

### Ako to vyzerá v číslach?

V rodičovskej online poradni sme poskytli poradenstvo počas roku fungovania viac ako 150 rodinám. Prišlo nám viac ako 950 mailov a viac ako 1000 odišlo k rodinám. Na našom kľúčovom projekte webu - [www.nepocujuedieta.sk](http://www.nepocujuedieta.sk) rodičia od tohto roka nájdu potrebné informácie v Príručke rodiča, mapu rodičov a odborníkov, slovník posunkov, tipy na rozvoj svojich detí v domácom prostredí, môžu sa na nás obrátiť cez poradňu alebo komunikovať vzájomne cez chat.

Podporujeme komunitné stretávanie v Bratislave aj v iných mestách a podporujeme rodičov, aby našli spôsoby, ako včas pomáhať svojim deťom. Zapojili sme sa do presadzovania ranej starostlivosti o deti s poruchou sluchu a opäť hľadáme spôsoby, ako im pomôcť ešte viac a včas.

### Kde o nás nájdete viac?

Na facebooku: [www.facebook.com/nepocujuedieta](http://www.facebook.com/nepocujuedieta)  
alebo YouTube: [www.youtube.com/channel/UCjisueHQt5mrE\\_giFKFfsRg](http://www.youtube.com/channel/UCjisueHQt5mrE_giFKFfsRg)  
Viac o nás osobne nájdete tu: [www.youtube.com/watch?v=cJhLkAnZNoc](http://www.youtube.com/watch?v=cJhLkAnZNoc)  
A pomôcť nám pomáhať ďalej, či prečítať si viac na Dobrej krajine môžete tu: [www.dobrakrajina.sk/sk/projekt/nepocujem-ale-rozpravat-mozem](http://www.dobrakrajina.sk/sk/projekt/nepocujem-ale-rozpravat-mozem)

## 8.7. Jako doma / Homelike

Lenka Vrbová

Obecně prospěšná společnost Jako doma – Homelike (vznik v roce 2012) si klade za cíl změnu společenského vnímání bezdomovectví. Především upozorňujeme na genderový<sup>17</sup> rozměr bezdomovectví a poskytujeme podporu ženám bez domova. Ačkoli jsou ženy více než muži ohroženy chudobou a tedy i ztrátou domova, ženské bezdomovectví je prozatím málo viditelný a tematizovaný fenomén. Pomocí kampaní, vystoupení v médiích a různých happeningových aktivit se snažíme odstraňovat stereotypy spojené s bezdomovectvím a měnit pohled na bezdomovectví ve společnosti. Základními principy organizace jsou participace, partnerství, posílení (empowerment), genderová citlivost a bezpečné prostředí. Ženy bez domova spolupracují na projektech organizace, jejich hlas není opomíjen, v kolektivu nacházejí prostředí bezpečí a podpory.

Jedním z dlouholetých projektů organizace Jako doma jsou Kuchařky bez domova. Ženy bez domova vaří a prodávají zdravé, finančně dostupné veganské jídlo na venkovních akcích, při caterinzích a od března 2017 také ve své vysněné *Jidelně*. Mají tak nejen možnost práce, ale také hrdě mění obraz bezdomovectví, vytvářejí mezi sebou podpůrné sociální vazby a zapojují se do dalších provázaných aktivit Jako doma. Ony samy jsou nositelkami sociální změny.

Ke konci roku 2017 se Jako doma podařilo sehnat vhodný prostor na Praze 8 a otevřít a rozvinout svůj další vysněný projekt – komunitní centrum pro ženy bez domova. V centru pracují ženy se zkušeností s bezdomovectvím jako peer<sup>18</sup> pracovníce, které prošly kurzem peer práce a dalším vzděláváním. V rámci komunitního centra fungují služby, které pokryjí základní potřeby žen bez domova (sprcha, pračka, jídlo, oblečení apod.). Ženy zde mohou trávit čas bez větších omezení, společně vaří, zapojují se do chodu centra, pouštějí si filmy. Zároveň zde najdou posilující, terapeutické i relaxační aktivity – jóga, arteterapie, výuka jazyků, divadelní skupina, kurz šití apod. V neposlední řadě se zde pořádají komunitní aktivity pro širokou veřejnost, kde opět dochází k propojování lidí bez domova i s domovem.



Společně jsme vytvořili mnoho hezkých akcí i věcí – vydali jsme desku s písničkami od českých a slovenských hudebnic Superhrdinky na podporu žen bez domova, vydáváme *Bezdomoviny*, noviny od žen bez domova pro ženy bez domova, vystupujeme s divadlem, uspořádali jsme putovní výstavu *Můj svět očima bez domova*, vydali jsme kolaborativní knihu o ženském bezdomovectví *Naděje je na druhém břehu*, tiskneme trička *Jsem pouliční živel* jako reakci na rétoriku komunálních voleb. Společně se vzděláváme, jezdíme na výlety, stáží do zahraničí. Společně slavíme úspěchy i prožíváme smutné skutečnosti života. S některými ženami ztratíme kontakt, některé spolupracují v organizaci několik let a můžeme sledovat jejich rozvoj.



<sup>17</sup> Genderový rozměr - rozměr, který se týká rodu, v tomto případě jde o zdůraznění skutečnosti, že mezi lidmi bez domova najdeme ženy i muže, přičemž situace má v obou případech svá specifika.

<sup>18</sup> Peer pracovníce - ženy se stejnou zkušeností, které na jejím základě dokáží lépe pomoci a poradit

## 8. 8. Plechárna / Kultura je tam, kde jsou lidé

Tereza Němečková

*Plechárna je poměrně nové kulturní a komunitní centrum, které se poprvé otevřelo v roce 2013 a po rekonstrukci znovu o tři roky později. Plechárna, která stojí mezi Černým Mostem a Dolními Počernicemi, nahradila autoopravnu, ale zachovala industriální ráz.*

*Do ní se vměstnala kavárna, víceúčelové místnosti a taky zmiňovaná skate hala, která se dá snadno přeměnit na koncertní nebo divadelní sál. Praha 14 kulturní, která je příspěvkovou organizací městské části Praha 14, provozuje i Kulturní dům Kyje a připravuje další komunitní centrum H55 na pražském Hloubětíně, aby kultury a komunitního života na pražské periferii bylo více než doposud.*

### Zrod Plechárny

Důležité je spolupracovat s místními a najít to, co opravdu potřebují. Zprvu se to nedařilo, ale dnes Plechárna zaujímá jasné místo ve společenském životě Prahy 14. „Kulturní centrum jsme rozjeli teprve před pár lety, zpočátku jsme se setkali s odmítavým postojem. To jsem vůbec nechápal“, vzpomíná David Kašpar, ředitel Prahy 14 kulturní, která Plechárnu provozuje. „Teď už jsem chytřejší. Pokud bych znovu otevíral kulturní centrum, snažil bych se získat si důvěru místních ještě před otvíračkou. I tak se nám ale podařilo si místní naklonit,“ doplňuje.

Obyvatelé Prahy 14 nejdříve k Plechárně přistupovali s nedůvěrou, brali ji jako něco cizího, co navíc ohroží klid na sídlišti. Prvními návštěvníky byly romské děti a Plechárna tak okamžitě získala přezdívku „Cikárna“. Navíc se hned vedle Plechárny nacházela zarostlá plocha, která sloužila jako útočiště drogově závislých. Dnes ale houští pokřtěné Divočina postupně mizí a měl by ho nahradit park s lavičkami a pétanquem.

Díky kulturním akcím, sousedským sešlostem, kurzům, festivalům a sportovním událostem si Plechárna získala popularitu. Do kavárny chodí i místní senioři na kávu a popovídat si. Plechárna tak přilákala obyvatele napříč generacemi. Její tým tvoří jak místní, tak přespolní. Vytvořila se tu přátelská atmosféra podpořená zájmem, který Plechárna vyvolává. Nejen díky tomu, co se v ní děje, ale také díky architektonické koncepci. Svým způsobem připomíná panelák, ale zároveň se jedná o moderní stavbu.

### Unikátní skate hala

To, co odlišuje Plechárnu od ostatních volnočasových center, je její zaměření na skejťáky. Svůj podíl na tom mají místní. Dva skejťáci z Prahy 14, kteří si stavějí vlastní překážky na ulicích, pomohli Plechárně vytvořit krytý skatepark a podílejí se na rekonstrukci venkovního, který u Plechárny stojí. Jeden z nich je profesionální jezdec a pro rekonstrukci venkovního skateparku sbíral inspiraci po celém světě. Krytý a vytápěný skatepark byl vůbec prvním na území hlavního města. Plechárna tak vyplnila pomyslnou díru na trhu komunitních center a láká skejťáky a skejťáčky nejen z Prahy, ale i Středočeského kraje. Zároveň se tu pořádají i skateboardové závody.

### Zkušenosti s podporou komunity

Sídliště mají jeden zásadní problém. Na rozdíl od starších čtvrtí se zde netvoří přirozené komunity. Sídliště na to ještě nemají dostatečnou kontinuitu. Periferie také zpravidla nedisponují dostatečnou kulturní infrastrukturou a nenabízejí dostatek prostor pro setkávání a společenské akce.

Podle Davida Kašpara je potřeba, aby kulturní centrum přitáhlo pozornost všech věkových kategorií od mimin po seniory. Plechárna tak nabízí venkovní dětskou zónu a dětský koutek přímo v kavárně, ale také klub seniorů. Ze zkušenosti Plechárny vyplývá, že je potřeba nalézt to, co potenciální návštěvníky kulturního centra zajímá, co potřebují, a následně to nabídnout, ale zároveň přidat něco navíc, něco nového. Lidé, kteří si Plechárnu zvykli navštěvovat, sem dochází na různé akce a někteří dokonce pomáhají třeba s výlepem plakátů.

Kupříkladu na některé z festivalů a slavností, které se na Plechárně konají. Klasikou je květnová sousedská slavnost Černý mošt, kde se dá dobře najíst i napít. Už druhý ročník si odbude Blaf Food Fest, lehce recesistická událost, která návštěvníkům nabízí blafy nalezené v útrokách českého internetu. Protože se lidé mohou setkávat i při sportovních akcích, jednou do roka se běhá závod Škorpilova 14, který startuje právě z Plechárny. Různé události se odvíjejí podle sezóny, kdy je potřeba namalovat vajíčka, nebo se připravit na Vánoce. Tradicí se stává i mikulášský průvod spojený s dětským bálem.



## Kultura a komunita

„Za kulturou se nemá jezdit. Kultura má být tam, kde jsou lidé,“ říká David Kašpar. Nemyslím si, že kultura je jen umění, kultura je soubor hodnot, příběhů, patří sem jídlo i architektura, třeba ta sídlištní. Takže pracujeme s naším okolím, ostatně proto tu jsme, a proto chceme místní zapojovat,“ dodává.

Úkol Plechárný tak přesahuje pořádání kulturních akcí jako takových. Konají se tu koncerty, dostala se sem populární show Na stojáka, ale zároveň Plechárna není odosobněnou kulturní institucí, kam se kupují lístky a po představení (anebo před ním) to tam nežije.

Zdařilou ukázkou propojení kultury a sídliště byl projekt *Zářící město*, který dvakrát proměnil panelák v jeviště. Unikátní divadelní počín využil oken panelových domů jako pódii. Diváci seděli venku a dívali se dovnitř na hru o životě v panelácích.

[www.plecharna.com](http://www.plecharna.com)



## 8. 9. Lekce z východu: Centrum městských iniciativ

Jan Paul

*Na východě Běloruska leží více než třístapadesátitisícové město Mogilev, v němž v roce 2014 začala fungovat iniciativa, jež se velmi brzy stala hybnou silou každodenního života ve městě. Na rozdíl od většiny obdobných iniciativ v tehdejší Bělorusku se rozhodla, že své aktivity nebude skrývat za zavřenými dveřmi, ale naopak je bude masivně propagovat s cílem zlepšit kvalitu života ve městě. Díky orientaci na dosažitelný výsledek a intenzivní snaze získat důvěru občanů města, lze s jistotou tvrdit, že se Centr Gorodskich Iniciativ stal jednou z nejúspěšnějších iniciativ v moderním Bělorusku. O historii tohoto úspěchu jsme si povídali s jedním z představitelů iniciativy, kterým je Jurij Stukalov.*

### První kroky

**Centr Gorodskich Iniciativ byl oficiálně založen v roce 2013 skupinou 10 lidí, kteří se společně sešli nad prvním společným projektem, tvorbou graffiti z historie Mogileva. Proč jste se následně rozhodli založit celou organizaci?**

Tehdy jsme byli hodně ovlivněni rozvojem ukrajinských iniciativ ze Lvova, Vinice nebo Kyjeva, které jsme znali a které z našeho pohledu byly mnohem rozvinutější. Cílem bylo dělat město takovým, jakým bychom ho chtěli mít – a zapojovat do toho co největší množství jeho občanů.

**Na začátku v roce 2013 měla organizace 10 členů. V současné chvíli má členů 30 a přibližně 100 dobrovolníků. Kdo jsou tyto lidé?**

Propojili jsme různé skupiny místní elity – novináře, manažery, akademiky, umělce, režiséry, tvůrčí lidi i představitele byznysu a vytvořili jsme organizaci, o jejíž značku se dodnes intenzivně staráme a propagujeme ji. Zároveň jsme se chtěli odlišit od centra (Minsk, pozn. autora), kde vše ještě fungovalo na sovětském myšlení, kdy i neziskové organizace jsou budovány na hierarchii a vše závisí na osobě ředitele, který lidem rozdává práci, a ubíjí se kreativita.

**Prvním vaším projektem pod hlavičkou CGI byla pamětní tabulka na památku toho, že město Mogilev bylo v roce 2013 hlavním městem kultury Společenství nezávislých států (SNS), je to tak?**

To nám díky spolupráci s médii velmi pomohlo s naším PR, které jsme tehdy ještě jako začínající iniciativa neměli. Pozitivní ohlas občanů byl pro nás překvapující a okamžitě k nám začaly chodit žádosti o vstup do naší organizace – hodně lidí

jsme museli odmítnout, protože jsme se nechtěli kompromitovat v momentech, kdy k nám chtěli vstoupit např. místní politici nebo úředníci místní samosprávy, o kterých jsme věděli, že nesdílejí naše hodnoty.

### Na jakých principech a hodnotách je tedy postavena vaše organizace?

Od začátku bylo jedním z našich hlavních cílů, aby všechny naše projekty a kampaně byly veřejné a dohledatelné na našich sociálních sítích – to v tehdejším Bělorusku nebylo úplně běžné. Velká část aktivit různých iniciativ a organizací se odehrávala za zavřenými dveřmi, nebyly žádné posty na sociálních sítích nebo webových stránkách – hlavně na sebe neupozorňovat. My jsme se v CGI rozhodli pro maximální opak – dodnes můžete projít historii našich sociálních sítí, abyste viděli vývoj naší organizace a všechny články v médiích, která o nás psala. I díky tomu jsme si získali podporu lidí a na to navázaný vliv a respekt.

Zároveň jsme měli od začátku jednoznačný cíl – pracovat bez ohledu na finanční podporu. To v praxi znamená, že nehledáme podporu donorů. Oni si nás časem našli sami, ale my jsme nikdy nebyli iniciátory tohoto procesu. Vždy ale děláme jen ty projekty, které si dokážeme financovat sami. Organizace dostala od jednoho svého člena bezplatný pronájem kanceláře. Organizační náklady jsou minimální a nikdo v organizaci za své aktivity nebere plat, pokud není součástí nějakého mezinárodně financovaného projektu. A tak mohou jít všechny peníze na aktivity a projekty organizace. Vše záleží na tom, jaké cíle si kdo před sebe staví – naše cíle jsou vždy realistické, a proto na ně dokážeme společně vybrat peníze.

### Jaké jsou vaše nejdůležitější projekty?

**Dranik fest** je projekt, zaměřený na seznámení s běloruskou kulturou a kuchyní, ve které dranik patří mezi jedno z hlavních a nejoblíbenějších jídel. Hlavní událostí celého festivalu je otevřená soutěž o to, která skupina uvaří nejlepší draniki. Kromě toho je celý festival zaměřen i na oblasti jako je běloruská hudba či tance. V prvním roce se festivalu zúčastnilo 4000 návštěvníků, v roce 2017 už 10 000 návštěvníků.

**Tiplica – škola iniciativ** přináší desetiměsíční vzdělávací kurz pro nové aktivisty, kteří se pak následně budou aktivně podílet na rozvoji svého města. Kurzu se každý rok účastní 25 aktivních obyvatel města. Dokončí ho 18-20 a z těch nejlepších si CGI vybírá aktivisty pro své vlastní aktivity. Máme možnost je tam v průběhu 10 měsíců sledovat – jak jsou aktivní, jaké mají nápady, co je zajímá za témata a proto si z nich můžeme vybírat ty, o kterých už víme, že do našeho týmu zapadnou a budou moci být v rámci naší organizace prospěšní. V tomto projektu je důležité, že jde o naprostou obyčejné lidi, často starší 30 let, kteří mají chuť něco dělat a často je to

o tom, že se prostě chtějí zabavit nebo realizovat nějaký svůj nápad. V rámci Tiplice všichni účastníci vypracují svůj projekt a v nich máme zatím 100% úspěšnost – všechny projekty, které byly naplánovány, byly také realizovány. To není v Bělorusku úplně obvyklé, ale my se účastníky kurzu snažíme vést k co největší zodpovědnosti.

**Bezplatné wi-fi** na veřejných místech v Mogilevě byl projekt, inspirovaný spíše snahou upozornit na sebe. V Bělorusku nic takového do té doby nebylo a my jsme prostě chtěli být první. Díky tomu se naše organizace dostala do všech médií, dodalo nám to i potřebný sociální kapitál a zároveň jsme se etablovali jako experti v této oblasti a dodnes nás zvou, abychom v dalších městech pomáhali v rozvoji veřejně dostupného internetu.

**Koncepce rozvoje cyklistiky** v Mogilevě byl projekt s cílem ukázat městské administrativě, že obyčejní lidé často znají své město a jeho potřeby lépe než úředníci na radnici. Ve spolupráci s místní administrativou a experty na urbanistiku z Minsku se tak podařilo vypracovat strategii rozvoje infrastruktury a pravidel pro rozvoj cyklistiky, kterou se nyní na radnici chystají přijmout. Součástí strategie je podrobný plán požadavků a konkrétních kroků, které budou postupně realizovány tak, aby se postupně zlepšila situace cyklistů ve městě.

### Měl jsi možnost porovnat praxi organizací v různých koutech světa; v čem jsou podle tebe podmínky v Bělorusku specifické?

Otevřeně říkám, že největším naším problémem je nedůvěra běžných lidí v možnost cokoliv změnit. Je v tom samozřejmě trochu strachu, ale také lenosti a alibismu. I proto se snažíme koncentrovat na výsledek – jen skrze úspěšné příklady se lze dopracovat k nějaké změně, protože lidé vidí, že je to možné.

### Jak důležitá je pro vás důvěra lidí ve městě?

Je klíčová. Čím více nám lidé věří, tím méně se bojí účastnit se našich projektů nebo přijít na naše mítinky. To je patrné zejména při srovnání s mnoha dalšími organizacemi v Bělorusku – většina lidí jim nevěří, protože neví nebo nechápe, čím se zabývají.

To potvrzují i oficiální výzkumy veřejného mínění, kdy pouze 1 % dotazovaných dokázalo určit, čím se jednotlivé organizace občanské společnosti zabývají. A důvěra v občanskou společnost je v Bělorusku dlouhodobě na velmi nízké úrovni.<sup>19</sup>

<sup>19</sup> Freedom House: 2016. Belarus: Public Opinion about Human Rights and Advocacy. pp. 8-11. [https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH\\_Belarus\\_HR\\_Sociology\\_Report\\_ENG\\_PRINT.pdf](https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_Belarus_HR_Sociology_Report_ENG_PRINT.pdf).



## Souhlasíš s tím?

Ano, souhlasím. Nám to v konečném důsledku pomohlo nastartovat mnoho aktivit ve společnosti – lidé se přestali bát přicházet se svými vlastními nápady, zlepšil se jejich vztah k celé občanské společnosti a tak pochopili, že se nemusejí bát být více aktivními ve veřejném životě.

Pro nás to má vliv i ve vztahu k tomu, jak jsme chápáni státními strukturami. Nemají nás rádi, ale protože za námi stojí občané města, musejí s námi pracovat a nemohou si dovolit nás přehlížet. Byť nám často nepomohou ani s tím, aby občany pozvali na nějaký náš mítink. Jejich role zůstává čistě formální – potvrzují možnost pořádat masové akce a jejich ideovou nezávadnost z hlediska režimu. My se na oplátku neúčastníme jejich mítinků a svátků – den města, státní svátky, různé přehlídky apod., abychom si zachovali kvalitu a nezávislost své značky.

## Poznámka k občanské společnosti v Bělorusku

Občanská společnost v Bělorusku trpí řadou vnějších i vnitřních problémů. Běloruský nedemokratický režim se svobodné a aktivní občanské společnosti obává a proto ji neváhá v očích veřejnosti démonizovat či přímo perzekuovat. Poměrně běžné jsou metody ukončení pracovního poměru či předčasné ukončení studia. V některých případech pak dochází i k administrativním trestům odnětí svobody či opravdu vysokým pokutám. Na druhou stranu se část občanské společnosti usadila v určité komfortní zóně, ze které nemá potřebu vycházet, dokud je podporována zahraničními donory. To má významný vliv na její rozvoj, na důvěru v její aktivity a následné zapojování občanů do těchto aktivit. Častým případem je např. moment, kdy občané ani neví o tom, že v jejich oblasti vůbec existuje organizace, která je schopna jim pomoci s problémem, který momentálně řeší. A tak je pro ně snazší obracet se na své sousedy a přátele, než na organizace občanské společnosti.

## → Odkazy:

Facebook: <https://www.facebook.com/urbanisticmogilev/>

VKontakte: [https://vk.com/mogilev\\_creative](https://vk.com/mogilev_creative)

Web: <http://urbanistic.by/>



## 8. 10. Cooperativa Integral Catalana – o vytváření komunity v celém regionu

Jan Blažek

*Většina komunitních iniciativ se zaměřuje na konkrétní obec či městskou čtvrť, nebo na konkrétní skupinu lidí. Cooperativa Integral Catalana (Integrální katalánské družstvo) upozorňuje, že vybudovat komunitu lze klidně na úrovni celého regionu a že cíle komunitního projektu mohou být tak komplexní, jako je vytvoření celé komunitní ekonomiky. Stačí se naučit organizovat.*

Cooperativa (CIC) vznikla v roce 2010 jako reakce na ekonomickou krizi, jejímž důsledkem byla v Katalánsku až 20% nezaměstnanost a 50% nezaměstnanost mladých lidí do 24 let.<sup>20</sup> Snaží se o vytvoření alternativního systému založeném na autonomním, konsenzuálním a decentralizovaném rozhodování, na používání vlastní měny, na spolupráci, solidaritě a důvěře. „Superdružstvo“ CIC zdaleka není utopický projekt. Sdružuje dnes 7000 členů, kteří se budováním vztahů v komunitě snaží snížit vliv státu, nadnárodních korporací a bankovního sektoru na své životy.

CIC je příkladem iniciativy, základy jejichž úspěchu najdeme v celospolečenském protestu proti statutu quo, v níž se účastníci nespokojili „jen“ s kritikou na náměstích, ale využili potenciálu občanské organizace k vytvoření fungující alternativy. Úvodní myšlenku vytvoření družstva, které by bylo schopno poskytovat členům právní, ekonomickou, sociální i fyzickou infrastrukturu, se podařilo rozšířit do různých aktivistických skupin, jejich rodin i mezi širší veřejnost v celém regionu, například mezi farmáře, učitele či řidiče kamionů. Jak? Jednoduše na kole. Aktivisté při deset týdnů trvající cyklojízdě objížděli katalánská města a vesnice a informovali o příčinách problémů a nabízeli spolupráci na jejich řešení. Několik stovek lidí z celého Katalánska pak na otevřených setkáních (tzv. plénech) rozhodovalo o konkrétní podobě iniciativy. V roce 2011 se při plošných protestech hnutí známého jako 15-M podařilo informace rozšířit mezi další skupiny obyvatel. Superdružstvo bylo na světě.

*„Jsme zvyklí žít ve světě plném hierarchií. Jsme zvyklí se někomu podřizovat, někoho hodnotit, a někomu jinému přikazovat, co má dělat. My jsme zjistili, že horizontální způsob organizace lidí stimuluje, podporuje v nich spoluzodpovědnost za celek. V hierarchii není žádná opravdová zodpovědnost.“ (Joel, Cooperativa Integral Catalana)*

Družstvo je rozděleno do pracovních skupin, které se zaměřují na různé úkoly - ekonomické, právní a sociální nebo třeba IT a logistické. Každá skupina je v běžném chodu autonomní, o nejdůležitějších věcech ale rozhoduje nehierarchické plénum, v němž má každý člen družstva stejnou váhu. Rozhoduje se konsenzuálně. To znamená, že se nehlasuje, ale řešení se hledá tak dlouho, dokud s ním nejsou všichni spokojeni. Družstvo je příkladem, že takové rozhodování je možné i ve velkých skupinách. Jedním z hlavních principů je také decentralizace. Co nejvíc zodpovědnosti a rozhodnutí zůstává místním lidem v jednotlivých regionech Katalánska.

Cooperativa je složena z několika tisíců individuálních členů, kteří družstva využívají jako právnické osoby pro své samostatné podnikání. Členy jsou také tzv. ekosítě, regionální skupiny rozmístěné po celém Katalánsku, dále produktivní projekty, které se zaměřují především na zemědělskou výrobu, a také autonomní rezidenční komunity, jejichž členové spolu mimo ekonomické spolupráce také žijí. Družstvo také poskytuje některé veřejné statky, jako je bydlení, doprava, zdravotnictví, vzdělání a sociální podpora. V těchto komplexních systémech se však také snaží o spolupráci s místními firmami a odborníky. Lékaři, učitelé či sociální pracovníci pro družstvo pracují výměnou za různé služby, jako je např. IT, právní služby či zemědělská produkce. Ekonomicky je družstvo založeno na používání vlastní tzv. sociální měny ECO, která je v kurzu 1:1 k Euru. Používání sociální měny umožňuje družstvu omezit dopad globální ekonomiky a únik zisku nadnárodním korporacím. Podporuje naopak místní ekonomické vazby a směnu mezi lidmi.

Cooperativa (CIC) vznikla v roce 2010 jako reakce na ekonomickou krizi, jejímž důsledkem byla v Katalánsku až 20% nezaměstnanost a 50% nezaměstnanost mladých lidí do 24 let.<sup>20</sup> Snaží se o vytvoření alternativního systému založeném na autonomním, konsenzuálním a decentralizovaném rozhodování, na používání vlastní měny, na spolupráci, solidaritě a důvěře. „Superdružstvo“ CIC zdaleka není utopický projekt. Sdružuje dnes 7000 členů, kteří se budováním vztahů v komunitě snaží snížit vliv státu, nadnárodních korporací a bankovního sektoru na své životy.

→ Odkazy:

[www.cooperativa.cat/en](http://www.cooperativa.cat/en)

**Cooperativa Integral Catalana. iniciativa en transició per a la transformació social des de baix, mitjançant l'autogestió, l'autoorganització i el treball en xarxa, 32 s.** [https://cooperativa.cat/wp-content/uploads/2015/02/DOSSIER-CIC\\_-english.pdf](https://cooperativa.cat/wp-content/uploads/2015/02/DOSSIER-CIC_-english.pdf)



## 8. 11. Leben in Gemeinschaft / o solidaritě a financování rezidenční komunity

Jan Blažek

*Komunita společného bydlení Leben in Gemeinschaft (Život v komunitě) buduje kromě sociálních vazeb také vlastní systém solidární ekonomiky, který by měl zajistit, aby členové s různými příjmy mohli v komunitě žít plnohodnotně. Zároveň experimentuje s novou formou financování projektů z vnějšku – tzv. fondem aktiv.*

Komunity společného bydlení jsou stále vyhledávanější alternativou v mnoha zemích Evropy. Jedním z typů těchto komunit je tzv. cohousing, v němž několik desítek rodin buduje společenství a participuje na plánování bytového domu. Sdílí náklady na výstavbu i provoz, ale také různé společenské prostory uvnitř domu – od pokoje na jógu, po saunu nebo hudební zkušebnu, střešní terasu či komunitní zahradu ve vnitrobloku. Členové společně večeří, sdílí kola, auta, nebo si pomáhají v péči o děti. Energie vložená do budování a organizace komunity se jim vrací ve vysoké kvalitě života. Výstavba však není nic levného a v městech jako je Vídeň si cohousing může dovolit pouze dobře situovaná rodina.

Leben in Gemeinschaft je komunita 54 dospělých a 21 dětí, která se snaží vytvořit projekt, který by byl dostupný i lidem bez úspor a s nízkými příjmy. Kupuje od státu stará vojenská kasárna i s několika hektary pozemků s cílem vybudovat bytový komplex a prostor pro různé neziskové, kulturní a podnikatelské aktivity. Jak je toho schopna? Zprvce solidárně organizuje příjmy uvnitř skupiny. K placení nájmu nebo nákladů na společné nákupy jídla používají jednoduché pravidlo. Na škále 1:2, kde uprostřed leží průměrné náklady na osobu, si člen může vybrat, kolik zaplatí podle svých aktuálních možností a životní situace. Zadržuje také finance nutné k nákupu nemovitosti a její rekonstrukce. Využívá k tomu nového finančního nástroje, který vznikl v Rakousku, tzv. fondu aktiv.<sup>21</sup>

*„Mít peníze a potřebovat peníze – obojí bývá často tabu. Řekneme, že je fajn, že hodně lidí má peníze, a taky že je fajn, že existují lidé, kteří vytvářejí hodnotné projekty – dokonce i když nemají peníze. Fond aktiv je nástroj, který tyto lidi dává dohromady.“* (Dr. Markus Distelberger, tvůrce fondu aktiv).

Fond aktiv komunitních a neziskových projektů funguje podobně jako prodej podílů akciových společností, s tím rozdílem, že investoři své peníze do fondu aktiv nedávají proto, aby zbohatli, ale aby podpořili dobrou věc. Nákup podílu je vlastně bezúročnou půjčkou. Fond si představte jako „bazén“, do kterého se nalijí zdroje od

různých investorů – čím více jich je a čím menší částky poskytnou, tím je bazén odolnější proti vypuštění. Když nějaký z podílníků potřebuje své peníze zpět, pro projekt není problém je vrátit a získat nového investora. V Leben in Gemeinschaft tak mohou levněji a nezávisle na podmínkách bank splácet svůj dluh. Fond aktiv však umožňuje i variantu, že své investiční náklady nemusí komunitní projekty splatit vůbec. Stačí, aby vždy měli dostatečně velký bazén podílníků.

*„Dobré projekty by neměly truskotat pro nedostatek peněz. Peněz je dost. Velká část z nich jen leží na bankovních účtech. S fondem aktiv je můžeme používat smysluplným způsobem.“* (Dr. Markus Distelberger)

Na fondu aktiv je podstatné, aby podpořené projekty transparentně informovaly, za co peníze utratí. Samozřejmě je nutné vložit hodně energie do vlastní propagace a hledání vhodných investorů. Musí se také počítat s rizikem, že etičtí investoři prostě ve společnosti dojdou. Stát se investorem však může kdokoli, komu bezúčelně leží na účtu pár tisíc. Finančně náročné komunitní projekty, jejichž součástí jsou investice do nemovitostí, by tak mohly být dostupnější i pro skupiny bez úspor a menšími příjmy. Pokud je projekt dobrý, není důvod, aby na něj nebyly peníze.



### → Odkazy:

Web Leben in Gemeinschaft: <https://lebeningemeinschaft.jimdo.com>

Web fondu aktiv: [www.vermoegenspool.at](http://www.vermoegenspool.at)

## Zdroje

### Mapovanie komunít

#### Inkluzívny prieskum a mapovanie komunity

<http://101friends.wordpress.com/2013/03/20/community-mapping-project-journalmarch/>

#### Komunitné mapovanie

<https://101friends.wordpress.com/2013/03/20/community-mapping-project-journalmarch/>

<http://www.communitylivingbc.ca/event/inclusive-research-project-community-mapping-vernon/>

<http://nersp.nerdc.ufl.edu/~rol1851/community/about.html>

#### Kultúrne mapovanie

<http://www.ottawavalleyculture.ca/about-cultural-mapping/>

#### Nástroje hodnotenia komunity / Community assessment tools

<http://isrotaryforyou.com/wp-content/uploads/2015/04/4-Community-Assessment-Tools.pdf>

#### Participatívne metódy a nástroje v mestách

<https://www.iied.org/rra-notes-21-participatory-tools-methods-urban-areas>

#### Pocitová mapa Ostrava

<http://fajnova.cz/pocitova-mapa/>

### Komunitný rozvoj a plánovanie

[https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/\\_komunitny-rozvoj-a-komunitny-p/Komunitné plánovanie](https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_komunitny-rozvoj-a-komunitny-p/Komunitné plánovanie)

<http://www.communityplanning.net/index.php>

#### Komunitný rozvoj v Európe

<http://eucdn.net/community-development-europe/>

#### 20 aktivistov, ktorí menia Ameriku

[http://www.huffingtonpost.com/peter-dreier/activists-changing-america\\_b\\_4209480.html](http://www.huffingtonpost.com/peter-dreier/activists-changing-america_b_4209480.html)

#### 28 inšpiratívnych projektov záhradníčenia v meste

<https://foodtank.com/news/2015/07/urban-farms-and-gardens-are-feeding-cities-around-the-world/>

### Komunitné organizovanie

#### Community organizing – free lessons

<https://www.tes.com/lessons/jeKMfQEzKvw6OQ/community-organizing-1>

#### Komunitné organizovanie

[http://www.alternet.org/story/145924/20\\_principles\\_for\\_successful\\_community\\_organizing](http://www.alternet.org/story/145924/20_principles_for_successful_community_organizing)

#### Metódy komunitného organizovania

<http://www.grantcraft.org/takeaways/methods-of-community-organizing>

#### Základy komunitného organizovania

<https://www.slideshare.net/gaphs/basics-of-community-organizing>

### Online – komunita

#### Komunitný okrúhly stôl

<https://communityroundtable.com/grow/10-trends-for-the-future-of-communities/>

#### Online komunity a sociálne komunity

<https://www.i-scoop.eu/online-communities-social-communities-primer/>

#### 13 príkladov, ako rozvíjať online komunitu

<https://www.jotflow.com/jot/13-Best-Practces-For-Growing-An-Online-Community/920>

Publikácia bola podporená v rámci projektu „Community Building Lab“, ktorý realizovali v rokoch 2017 - 2018 združenie PDCS a NESEHNUTÍ s finančnou podporou Európskej únie.

## O PDCS a NESEHNUTÍ

Občianske združenie **PDCS** je mimovládna organizácia, poskytujúca profesionálne vzdelávacie a facilitačné služby, konzultácie a poradenstvo v oblasti riešenia konfliktov, podpory spoločenského dialógu, občianskej participácie a rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku i v zahraničí. PDCS spolupracovalo s verejnou správou (ministerstvami, Úradom splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti, Úradom splnomocnenca vlády pre rómske komunity, Úradom vlády ČR, so samosprávami či inými štátnymi inštitúciami) na príprave a vedení procesov vytvárania verejných politík (Stratégia rozvoja kultúry, Stratégia ochrany a podpory ľudských práv, revízia Stratégie integrácie Rómov), ale aj na vedení krátkodobých a dlhodobých procesov zapojenia verejnosti do plánovania.

### PDCS, o.z.

#### Radosť z dialógu, poznávania a zmeny

Štúrova 13, 811 02 Bratislava, Slovensko

tel: 02/ 5292 5016 / [pdcs@pdcs.sk](mailto:pdcs@pdcs.sk) / [www.pdcs.sk](http://www.pdcs.sk)



**NESEHNUTÍ** (NEzávislé Sociálne Ekologické HNUTÍ) je sociálne-ekologická nevládna organizácia. Cieľom jej ekologickej a lidskoprávnych aktivít je ukázať, že zmena spoločnosti založená na rešpektu k ľuďom, zvieratám i prírode je možná a musí vychádzať predovšetkým zdola. Preto podporuje angažované ľudí, ktorí sa zaoberajú o deň okolo seba a ktorí považujú zodpovednosť za život na našej planete za neoddeliteľnú súčasť svojej slobody.

### NESEHNUTÍ

#### Svoboda – zodpovednosť – angažovanosť

třída Kpt. Jaroše 18, 602 00 Brno, Česko

mobil: 605 239 579 / tel: 543 245 342

[brno@nesehnuti.cz](mailto:brno@nesehnuti.cz) / [www.nesehnuti.cz](http://www.nesehnuti.cz)



## PODPOŘTE NÁS

Naše činnost je závislá na finanční podpoře lidí, jako jste vy. Podpořte nás libovolnou částkou na **účet č. 2600013234/2010** a staňte se tak změnou, kterou chcete vidět na tomto světě. Děkujeme.

## PŘIPOJTE SE

Je-li vám naše činnost sympatická a chcete-li se aktivně zapojit, staňte se dobrovolníkem či dobrovolnicí NESEHNUTÍ.

